

JOHN MCGAHERN'İN *AMONGST WOMEN*
ROMANINDA BABALIĞIN POETİKASI ÜZERİNDEN
ULUSAL EGEMENLİĞİN POLİTİKASINI OKUMAK*

READING THE POLITICS OF NATIONAL SOVEREIGNTY
THROUGH THE POETICS OF FATHERHOOD IN JOHN
MCGAHERN'S *AMONGST WOMEN*

Zübeyir SAVAŞ**

ÖZ

Bu çalışma, İrlandalı yazar John McGahern'in başyapıtı kabul edilen *Amongst Women* (1990) romanını, İrlanda Cumhuriyeti'nin ulusal egemenliğini inşa sürecinde Katolik Kilisesi'nin etkisiyle tahkim edilen ataerkil aile yapısının ve hegemonik erkeklik ideallerinin eleştirel bir okuması olarak değerlendirmektedir. Kurucu figür Eamon de Valera'nın söyleminde merkezi bir konuma sahip olan Katolik inancı ile yoğrulmuş "kutsal aile" ve "sert erkek" kültürünün zorunlu bileşeni olan babalık imgesinin kutsiyeti, eleştirel erkeklik çalışmaları perspektifinden analiz edilmektedir. Romanın ana izleğini oluşturan Michael Moran ile oğulları arasındaki çatışma, bağımsızlık sonrası İrlanda'da toplumsal cinsiyete dayalı güç ilişkileri ekseninde ulusal kimliğin yeniden inşasının bir panoraması olarak ele alınmaktadır. Moran'ın militarist geçmişine, Katolik öğretileri araçsallaştırarak ev içi alanda tesis ettiği despotik iktidara ve oğullarının bu iktidara karşı

* Bu çalışma, Prof. Dr. Aytül ÖZÜM danışmanlığında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda tamamlanan "Fathers and Sons: Men and Masculinities in the Contemporary British Novel" (2024) başlıklı doktora tezinin bir bölümünün gözden geçirilmiş, güncellenmiş ve genişletilmiş metninden üretilmiştir.

** Dr., İzmir Bakırçay Üniv., Yabancı Diller Yüksekokulu, İzmir, Türkiye, zubeyir.savas@bakircay.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5481-9175>

* Makale Geliş Tarihi / Article Received: 27.02.2026
Makale Kabul Tarihi / Article Accepted: 15.05.2026

geliştirdiği direnç biçimlerine odaklanılarak, geleneksel erkeklik normlarının küreselleşme, sekülerleşme ve ekonomik gelişmeler karşısında nasıl krize girdiği ve yapı söküme uğradığı ortaya konmaktadır. Michael'ın uzlaşmacı tutumuna karşın, Luke'un göç ederek Moran'ın temsil ettiği tüm değerleri radikal bir biçimde reddetmesi, yeni nesil İrlandalı erkeklerin kimlik arayışını ve ulusal ihanet ithamıyla yüzleşmesini sembolize etmektedir. Netice itibarıyla, romanın ataerkil iktidarın doğuştan gelen bir imtiyaz olmayıp, dirençle manipüle edilebilen performatif bir yapı olduğunu ifşa ettiği ve İrlanda'da Katolik Kilisesi'nin azalan gücü ile Mary Robinson'ın seçilmesiyle simgelenen kadınların yükselişine işaret ederek geleneksel "Büyük Ev Romanı" anlatısını dönüştürdüğü sonucuna varılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş İrlanda Romanı, John McGahern, *Amongst Women*, Babalık, Sert Erkek.

ABSTRACT

This study evaluates the Irish writer John McGahern's masterpiece, *Amongst Women* (1990), as a critical reading of the patriarchal family structure and hegemonic masculinity ideals that were fortified by the influence of the Catholic Church during the Irish Republic's process of building national sovereignty. The sanctity of the father figure—a compulsory component of the "sacred family" and "hard man" cult, permeated by Catholic faith and central to the discourse of the founding figure Eamon de Valera—is analysed from the perspective of critical studies on men and masculinities. The conflict between Michael Moran and his sons, which forms the main theme of the novel, is presented as a panorama of the reconstruction of national identity along the axis of gender-based power relations in post-independence Ireland. By focusing on Moran's militaristic past, the despotic power he established in the domestic sphere by instrumentalising Catholic doctrines, and the forms of resistance his sons developed against this power, the study reveals how traditional masculinity norms entered a crisis and were deconstructed in the face of globalisation, secularisation, and further economic developments. Despite Michael's

conciliatory attitude, Luke’s emigration and radical rejection of all the values Moran represents symbolise the identity search of the new generation of Irish men and their confrontation with the accusation of national betrayal. Ultimately, the study concludes that the novel exposes patriarchal power as not an inherent privilege but a performative structure that can be manipulated through resistance, and that it transforms the traditional “Big House Novel” narrative by pointing to the declining power of the Catholic Church and the rise of women, symbolised by the election of Mary Robinson, in Ireland.

Keywords: Contemporary Irish Novel, John McGahern, *Amongst Women*, Fatherhood, Hard Man.

GİRİŞ

İrlanda Cumhuriyeti’nin şüphesiz en tartışmalı siyasi figürlerinin başında gelen Eamon de Valera asırlar boyu İngiltere’nin boyunduruğu altında var olma mücadelesi veren İrlanda halkının tam bağımsızlığını müjdeleyen yeni anayasa taslağını 11 Mayıs 1937 tarihinde İrlanda Parlamentosu’nda bizzat kendisi okur. 1 Temmuz 1937’de genel seçimlerle birlikte halk oylamasına sunulmasının ardından Aralık ayında yürürlüğe giren İrlanda Anayasası Britanya Kralı’na bağlılık yeminini kaldırır, Galceyi birinci resmi dil olarak kabul eder ve İrlanda’yı İngiliz Dominyonu statüsünden egemen, bağımsız bir cumhuriyet haline getirir.¹ O tarihten bu yana hararetle tartışılmaya devam eden belki de en temel husus de Valera’nın parlamentoya hitabının ana eksenini oluşturur; anayasada özel bir konum verilen Katolik Kilisesi’nin ciddi etkisiyle aile ve kadının evdeki rolü anayasal güvence altına alınır. Konuşmasında bağımsızlığına kavuşan ülkesinin sürdürülebilir refah seviyesine erişebilmesinin aile içi cinsiyet rollerinin kati surette tahkim edilmesine bağlı olduğu inancını dile getiren de Valera, asırlar boyu defalarca kıtlık ve sefaletle boğuşan ulusun kalkınma hedeflerinin geleneksel aile yapısını korumaya ve istikrarlı çalışmaya bağlı olduğu iddiasını şu sözlerle dile getirir: “[N]ormal ve doğal olarak hayatta olduğu sürece, ailenin reisi olan baba çalışarak tüm hane halkını geçindirebilecek kadar para kazanabilmeli ki kadınlar ne erkeğin gelirine destek olmak ne de kendileri eve ekmek getirmek adına dışarı çıkmak durumunda kalsınlar” (de Valera ve Moynihan, 1980: 324).² Böylece devlet eliyle belirlenen cinsiyet rollerinin pekiştirilmesi özgürlük ve refah adına

¹ Parlamento tutanaklarından Eamon de Valera’nın konuşmasının tam metni ve tartışmaları görüntülemek için bkz.: <https://www.oireachtas.ie/en/debates/debate/dail/1937-05-11/29/#>

² Makale boyunca yapılan alıntılarda İngilizce-Türkçe çevirileri aksi belirtilmedikçe yazara aittir.

her bir vatandaşın görevi olarak addedilir. Kiliseyi arkasına alan siyasal iktidarın sınırlarını çizdiği anlatı bir yandan erkekleri kamusal alanda özgürce kazançlı işlere girmeye teşvik ederken, diğer yandan ev içinde kurdukları otoriteyi meşrulaştırır. Ekonomik egemenliğin koşulu, erkeklerin otoritesine ve kadınların koşulsuz tabiiyetine bağlıdır.

Öte yandan, İrlandalı yazar John McGahern'in kurgusal metinleri, bir bakıma, geride kalan yüzyılın ilk çeyreğinde bağımsızlığını kazanan İrlanda Cumhuriyeti'nin 'ulus' olabilme sancılarının retrospektif yansımaları gibidir. McGahern'in yazınında ilk bakışta kolayca göze çarpan ortak temalar, aynı zamanda bugün bağımsızlık sonrası İrlanda Cumhuriyeti denildiğinde belki de akla ilk gelen meselelerin etrafında dolanır. Yazarın Katolik Kilisesi, kırsal yaşam, göç, eve dönüş anlatıları, cinsellik, şiddet, aile, babalık ve dolayısıyla erkeklik gibi temalar üzerindeki odağının sabit olduğu su götürmez bir gerçektir. Eserlerinde sıkça tekrarlanmakla birlikte ayırt edici bir konuma sahip olan baba/oğul ilişkisi, başka bir deyişle, baba/oğul arasındaki istikrarsız ve belirsiz ilişkinin tasviri John McGahern'in öykü ve romanlarının temel izleğini oluşturur.

McGahern'in kurmaca dünyasında babalar kati suretle sert, benmerkezci, şiddete meyilli, istismarcı ve/veya ihmalkâr; oğullar ise kimi zaman isyankâr, bazen de uysal, itaatkâr ve boyun eğen erkekler olarak tezahür eder. Örneğin, "Wheels" adlı öykü, kırsal kesimden bir baba olan Jimmy ile kent kültürünü benimsemiş isimsiz oğlu arasındaki uzlaşma çabalarını ve hayal kırıklıklarını resmeder. Babasının Dublin'de birlikte yaşama hayalini reddeden oğlu, baba ve oğul arasında kurul[amay]an yakınlığın karşılıklı bakım ilişkisine indirgendiği tarihsel döngüye son vermiş olur: "Babalar, gençken gördükleri bakımı ziyadesiyle geri ödeyen oğullarının çocukları olurlar" (McGahern, 2007: 19). Baba ile yakınlaşmanın ön koşulu sayılan tarihsel döngü kırıldığında, hikâyeye bir türlü yakın olamayan hâllerleriyle baba ve oğul arasındaki çetrefilli ilişkinin çözüme kavuşamayacağı izlenimiyle son bulur. Bir diğer dikkate değer öykü olan ve daha sonra beyaz perdeye uyarlanan "Korea", babası Moran'a daha yakın olmayı dileyen Luke adlı oğlanın yürek burkan sefaletini konu alır. Yüzyılın başında verilen bağımsızlık mücadelesi boyunca gözü kara biçimde savaşan, kan döken, ülkesi adına canını verip kahraman olmak için yanıp tutuşan Moran, şimdilerde balıkçılık yaparak geçimini sürdürmeye çalışır. Uğruna canını vermeye hazır olduğu devleti avlanmak için ruhsat şartını koştuğunda, evrakları hazırlamak için dahi parası olmayan Moran adına gelecek artık pek de ışık vadetmez. İlk babasının kendisini Kore'de savaşmak için Amerikan ordusuna katılmaya ikna etme çabalarına anlam veremeyen Luke, savaşta ölmesi durumunda babasına on bin dolarlık sigorta çeki verileceğini duyduğunda adeta dünyası yıkılır. Hayal kırıklığını babasına belli etmeyen Luke, adım adım baba katli fikrine yaklaşır:

“Yaptığı her hareketi, sanki ben de cinayet işlemeye hazırlanıyordum gibi dikkatle izledim” (McGahern, 1994: 55). Nihayetinde, Luke’un hayatta kalmasının babanın katline bağlı olduğu, babanın ise ancak oğlu yok olduğu süreçte hayatta kalabileceği aşikârdır. Ayrıca McGahern’in ülkesinde infial uyandıran romanı, *The Dark* (1965), şiddet yanlısı baba ile boyun eğen oğlu arasındaki sancılı ve çarpık ilişkiyi anlatır.³ Çocuklarının üzerine korku ve dehşet salan Mahoney küçük oğlunu öyle çok döver ki oğlan için gördüğü muamele “düşünmesi bile korkunç ve ölümden beterdir” (McGahern, 1965: 2). Dayanın yanı sıra sistematik cinsel istismara maruz kalan küçük Mahoney için “düşünmemek veya umursamamak daha iyidir” (McGahern, 1965: 2). Oğul, önce papazlık, ardından üniversite eğitimi için ayrıldığı kasabaya, her iki girişiminden de derhal vaz geçerek babasının evine geri döner. Neticede, genç Mahoney çocukluğundan itibaren tecrübe ettiği her türden kötü muameleye alışır ve “başka hiçbir şekilde veya başka bir baba tarafından yetiştirilemeyeceği” (McGahern, 1965: 120) sonucuna vararak babasının onun için uygun gördüğü yolu izlemeye karar verir.

John McGahern’in erkekler, babalar ve ataerki temelli İrlanda aile yapısındaki karmaşık ilişki ağlarına duyduğu yoğun ilginin izleri neredeyse tüm eserlerinde görülür. Bu çalışmanın asıl odağı ise eleştirmenler tarafından yazarın başyapıtı olarak addedilen *Amongst Women* (1990) romanı olacaktır. Bu makalenin amacı, bağımsızlık mücadelesinin ardından müesses nizamını kurma çabasında olan Özgür İrlanda Devleti’nin siyasal söyleminin merkezine yerleştirdiği, Katolik inancıyla yoğurulmuş kutsal aile, kendi kendini inşa eden ‘sert erkek’ kültürünün olmazsa olmaz parçası olan babalık ve baba imgesinin kutsiyeti ile el ele giden Büyük Ev anlatısının çöküşünü, eleştirel erkeklik çalışmalarının sağladığı kavram setleri ile *Amongst Women* romanı üzerinden okumaktır. Romanın ana eksenini oluşturan baba/oğul çatışması, babanın iktidarını tahkim ettiği erkeklik normlarıyla oğulların kendi iktidarlarını kurmak adına özümsemeye giriştiği erkekliklerin mücadelesidir. Böylece, İrlanda Cumhuriyeti’nin kuruluşundan geride bıraktığımız yüzyılın son on yılına uzanan süreçte yeni bir ulus kimliği inşasının panoramik fotoğrafını çeken roman, kurucu baba Eamon de Valera’dan

³ Roman yayınlanmasının hemen ardından müstehcenlik iddiası ile İrlanda Başpiskopozu’nun hedefi haline gelir. Eserin sansür kurulu tarafından derhal yasaklanmasının akabinde John McGahern sekiz yıldır öğretmenlik yaptığı okuldan ihraç edilir. Kamuoyunda kargaşa yaratmayı önlemek için kısa süre içinde İngiltere’ye göç eden McGahern geçimini sağlamak için inşaat işçiliği ve öğretmenlik gibi çeşitli işlerde çalışır. Süreç boyunca yazmaya devam etse dahi ancak İrlanda’ya geri dönüşünün ardından kendine yerleşik ve özenli bir hayat kurabildi. Samuel Beckett gibi dönemin önde gelen entelektüel ve aktivistlerinin kamusal protestolara zemin hazırlamak için verdikleri destek önerilerini “tüm bu olanlar protestoya bile değmeyecek acı bir şakadan ibaret gibi” (Murphy, 2020: 144) sözleri ile geri çevirir.

ilk kadın cumhurbaşkanı olan Mary Robinson'a dek dönüşen erkeklik ideallerinin tetiklediği sözde erkeklik krizlerinin tipik tezahürüdür.

Romanı mercek altına almadan evvel, John McGahern'in kurgusal metinlerindeki ve özellikle *Amongst Women*'daki bazı otobiyografik unsurlara dikkat çeken önemli birkaç eleştirel çalışmaya değinmek yerinde olacaktır. Örneğin, Patrick Crotty'ye göre, "McGahern'in kurgusal dünyasının, yazarın çocukluk dönemindeki doğrudan ev içi koşullarının ötesine uzanan hemen hemen tüm boyutlarının, hayatının erken evrelerindeki deneyimlere dayandığı ileri sürülebilir" (2005: 43). McGahern, romanın merkezinde yer alan Michael Moran karakteri üzerinden istismarcı babasıyla olan çetrefilli ilişkisini irdeler. Michael Moran, yazarın mutsuz bir ilişkisi olduğu babası Frank McGahern'in kendine has özelliklerini somutlaştırdığı için, babaya duyulan şiddetli nefretin tınısı *Amongst Women*'da yankılanır. Bir röportajında babasına dair sorularla muhatap olduğunda McGahern, "[aralarında] her zaman mesafeli bir ilişki olduğunu" belirtmekle yetinir. (Murphy, 2020: 141). Ayrıca *Memoir* adlı eserinde McGahern'in uzun bir süre boyunca "tehditler, azarlamalar, taciz, alaycılık" (McGahern, 2005: 282) ile fiziksel ve cinsel şiddet dahil olmak üzere babasının her türlü istismarının kurbanı olduğu gün yüzüne çıkar. Buna paralel olarak, istismarcı, şiddet yanlısı ve korkutucu bir babanın yansımaları roman boyunca hissedilir.

Eamon Maher'in varsaydığı üzere, bu romanı edebî bir metin olarak önemli kılan temel özelliklerden biri, Michael Moran'ın McGahern'in babasına çok benzemesi nedeniyle yazarın babasına duyduğu nefreti gözler önüne sermesidir; zira her ikisi de "benmerkezci, memnuniyetsiz, otoriter, öngörülemeyen, kötü niyetli ve kuruntulu bireylerdir" (2010: 258). Dahası, Liam Harte *Amongst Women*'ın McGahern'in kendi yaşam öyküsüyle örtüştüğü konusunda hemfikiridir; zira otobiyografisinde kaleme aldığı "Frank McGahern'in tasviri, bir dizi ortak durumsal ayrıntı ve psikolojik özellik aracılığıyla Michael Moran'ın kurgusal portresiyle tekinsiz bir doğrulukla eşleşmektedir" (2014: 54). Öte yandan Harte, eleştirmenleri "kurgunun indirgemeci, aşırı biyolojik okumalarına kapılmamaları" konusunda da uyarmaktadır (2014: 54). Benzer bir şekilde, yazarın kendisi de kurgusal metinlerinin doğrudan biyografik unsurlar üzerinden mercek altına alınmasına sıcak bakmaz. McGahern her ne kadar "tüm gerçek hikâyeler hem aynılıkları hem de sonsuz çeşitlilikleri içindeki yaşam yasalarını yansıtmaları bakımından esasen aynı hikâyledir" (McGahern, 2005: 303) diyerek kendi deneyimlerinin kurgusal karakterlerine benzerliğini kabul etse dahi, öz yaşam öyküsünün belgeselleriymişçesine okunan metinlerin tutarlılığını reddeder. Yazar, her fırsatta "ham maddelerin hayal gücüyle dönüştürülmesi ve

genişletilmesiyle daha zengin bir tür gerçeğin ortaya çıktığını” (Harte, 2014: 54) yineler.

Öyleyse, *Amongst Women* romanının yazarının bireysel varoluş öyküsünü, ‘yalnızca’ sözde gerçeğin tarihsel belgelerini sunmaya giriştiği ‘doğruluk’ saplantısından öte, daha geniş bir çerçevede imlediği toplumsal koşullar içinde ‘açıkça’ gizlenen politik ilişkiler, erkekler ve erkeklikler açısından değerlendirilebileceğini iddia etmek yerinde olacaktır. Her şeyden önce, romanı kültürel ve tarihsel bağlamın bir ürünü olarak değerlendirmek, ‘Büyük Ev’ romanındaki aile kurumuna atfedilen kutsiyeti sorgulama imkânı sağlamakta ve İrlanda erkekliklerinin sözde krizlerinin, Kelt Kaplanı döneminin eşliğindeki baba-oğul ilişkileri bağlamında gün yüzüne çıktığını gözler önüne sermektedir. Roman, tıpkı babalar ile oğullara odaklanan diğer birçok kurgusal eser gibi, erkek yazarın içinde bulunduğu krizleri somutlaştırmakla birlikte babayla bitmek bilmeyen bir mücadele ve muhtemel bir uzlaşma jesti olarak ortaya çıkmaktadır.

Amongst Women, belirgin bir olay örgüsü olmayan bir romandır. Hikâye, Bağımsızlık Savaşı’ndan kısa bir süre sonra İrlanda’nın kırsalındaki uzak bir çiftlik evi olan Great Meadow’a yerleşen dul bir İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA)⁴ gazisi olan Michael Moran etrafında döner. Roman, Moran’ın yaşamının son günleriyle açılır ve aile için bazı önemli olayların geriye dönük anlatımıyla ilerler. İlk eşinin ölümü nedeniyle uzun süre beş çocuğuna tek başına babalık yapan Moran, sonrasında çocuklar için şefkatli bir üvey anne figüründen öte anlamlar taşıyacak Rose ile evlenmeye karar verir. Roman boyunca çatışma ve gerilimi zirvede tutan olgu ise Moran’ın Rose ile tanışmasından yaklaşık bir yıl önce babasından gördüğü baskı ve şiddet yüzünden evi terk eden ve asla geri dönmeyen büyük oğlu Luke ile uzlaşma çabalarıdır. Luke ile olan gerilim bir yana, hikâyenin sıradanlığı ve donukluğu ancak aile için önemli birkaç olay gerçekleştiğinde bozulur. Nihayetinde, hikâye Moran’ın ölümü ve cenaze töreninin hemen ardından sona erer. Oldukça durağan bir olay örgüsüne sahip olan roman, yinelenen tekdüze ev işleri ve özenle icra edilen dini pratiklerin detaylı tasvirleriyle bezelidir. Günlük rutinlerin boğucu durağanlığı bir yana, yeni erkeklik normlarına uyum sağlayamayan baba figürünü odağına alan anlatı, Antonio Gramsci’nin ünlü ifadesiyle “eskinin ölmekte olduğu ve yeninin doğmadığı” (1992: 276) bir dönem olan yirminci yüzyılın ikinci yarısında ataerkil aile yapısının güvencesizliğinin canlı bir portresidir. Moran ve oğulları arasındaki çatışma ve uzlaşma çabalarıyla örülmüş ilişkiler ağı, Katolik Kilisesi’nin önderliğinde güçlendirilmeye çalışılan geleneksel aile kurumunun küreselleşme,

⁴ Makalenin ilerleyen aşamalarında İrlanda Cumhuriyet Ordusu yerine Irish Republican Army’nin kısaltması olan IRA ifadesi kullanılacaktır.

neoliberalizm ve sekülerleşmeyle temelden sarsılışı ve dolayısıyla iktidarlarını yeniden kazanmaya çabalayan erkeklerin sözde krizleriyle düğümlenmiş haldedir.

1. ULUS İNŞASINDA DİNİ-POLİTİK HEGEMONYA: KATOLİKLİK VE İKTİDAR

Ekonomik kalkınma, sosyal refah ve baba merkezli ailenin tahakkümü, İrlanda Cumhuriyeti'nin ulusal kimliğinin inşasında tartışmasız bir öneme sahiptir. Ayrıca, yeni cumhuriyetin kurucu babaları Katolikliğin ulusal kimliğin şekillenmesindeki rolünün de farkındaydı; zira Katoliklik, İrlandalı tebaalar için temel tanımlayıcı unsurdur. Müesses nizamın kurucu unsurları, İrlanda toplumunun genel ahlaki sınırlarının Katolik mezhebinin katı kurallarına sıkı sıkıya bağlılıkla çizilmesi gerektiği görüşünde hemfikirdi. 1937 anayasasında açıkça belirtildiği üzere, “Katolikliğin devlete, devletin de Katolikliğe ihtiyacı vardı” (Rafferty, 2021: 261). Dolayısıyla Kilise, İrlandalı bireylerin kendilerini, ailelerini, topluluklarını ve bir bütün olarak toplumu algılama biçimlerini kapsayan İrlanda habitusu üzerinde derin bir etkiye sahip olan en baskıcı kurumlardan biri haline geldi (Dillon, 2014: 114-115; Mac an Ghail ve Haywood, 2014: 151; Liston, 2014: 203; Quilty, 2020: 51). Devletin Katolik doktrinleriyle kurumsallaşması, Kilisenin ve Devletin erkeklere ve baba olarak erkeklere olan tarihsel ilgisi göz önüne alındığında, toplumsal cinsiyete dayalı aile ilişkilerinde özel yansımaları yol açmıştır. Kieran McKeown, babalığın bu iki yerleşik güç mekanizması tarafından kutsanmasını şu şekilde özetler:

Yüzyıllar boyunca babalığın en etkili imgelerinden biri, kelime anlamıyla ‘baba ve hükümdar’ olan ataerkin hane reisi olmuştur. Orta Çağ Kilisesi ve Devletin elinde ataerkin hane reisi imgesi, bir babalık katmanının diğerinin üzerine oturduğu, hem gökyüzünde hem de yeryüzünde ataerkinin kapsayıcı imgesi haline gelmiştir. Bu imgelemede Tanrı, göğün ve yerin babası ve hükümdarıdır; Kral, halkın babası ve hükümdarıdır; rahip, cemaatinin babasıdır ve erkek de ailesinin babası ve başıdır. Nesiller boyu bu imgeleme ve daha özel olarak onu destekleyen yapılar, erkeklere ya da en azından bazı erkeklere, iş, siyaset ve dinin kamusal alanlarında güç ve statü kazandırmıştır (McKeown, 1998: 14).

McKeown'un öne sürdüğü gibi, Katoliklik ve onun hiyerarşik aile yapısına dair ahlaki kodları, babalığın merkezde olduğu İrlanda toplumunda bir yandan sosyal tutkal işlevi görürken, diğer yandan erkeklere yadsınamaz bir iktidar alanı açar. Güçlerini dinî otoritenin söylemiyle meşrulaştıran erkekler babalık rollerini ve sorumluluklarını hak edilmiş iktidar algısıyla yerine getirirler. Kilise, ulusal kimlik ve aile arasındaki ilişkiler, toplumsal cinsiyet ve siyasetin kesişme noktasında daha karmaşık ilişkilere dönüşür. Yeni Anayasa, kadınları annelik

üzerinden yüceltmiş, kamusal alandaki varlıklarını kısıtlamış ve bir nevi eve hapsetmiş, erkekleri ise ülkenin canlandırılmasında temel ve yaşamsal görevler üstlenmeye teşvik etmiştir. Böylece, erkeklik ideolojisinin hâkim olduğu bir siyasi kültür içinde serpilen İrlanda Cumhuriyeti, Katolikliği ve onun cinsiyetçi ilişkilerini özenle yaymış, bu sayede dönemin hegemonik erkeklik normları yeniden üretilmiş ve dolaşıma sokulmuştur.

Romanın başlığında ima edildiği üzere, Katoliklik *Amongst Women*'da belirgin bir yer tutar ve esas olarak romanın 'erkeksi' tonunu belirler.⁵ Moran, ataerkil iktidarını pekiştirmek adına akrabalığın kutsallığına ve hiyerarşik aile yapısı içinde babanın üstünlüğüne dair temel Katolik öğretileri üzerinden ailesine hükmetme çabasına girer. Bu nedenle dini ritüeller, özellikle ailece yapılan tespih duaları, Moran'ın "birlikte dua eden aile, dağılmış olsa bile birlikte kalır" (McGahern, 1990: 137) şeklindeki sarsılmaz inancıyla roman boyunca temel bir izlek haline gelir. Ancak Katoliklerin tespih duası, Moran'ın Katolik doktrinine samimiyetle bağlı bir mümin olması nedeniyle değil, pürdikkat yerine getirilmesi gereken bir disiplin aracı olduğu için her gün yüksek nizamla gerçekleştirilir. Moran, adeta orkestra şefi gibi yönettiği tespih duasını yalnızca babalık hükümrancılığının ayrıcalığını yaşadığı ritüeller olarak görmez; aynı zamanda onu kötüye de kullanır. Bir keresinde Moran, "o kadar gergin ve yorgun görünüyordu ki [çocuklar ve Rose] tespihi onun odasında çekmeyi teklif ettiklerinde bu teklifi elinin tersiyle itti. Masada her zamanki gibi dik bir şekilde diz çöktü" (McGahern, 1990: 6). Her koşulda tespih duası tam bir disiplin içinde icra edilmeli ve tüm aile üyeleri sorumluluk bilinci içerisinde dahil olmalıydı.

Öte yandan Antoinette Quinn, bir dua olarak "Hail Mary" tespihinin düzenli olarak çekilmesi konusundaki ısrarın ardındaki sembolizme dikkat çeker. Quinn'e göre, "bu duanın iç yapısı, açılışındaki iman açıklaması, her onluk diziyi çevreleyen 'Babamız' ve 'Baba Tanrı'ya Şan Olsun' ifadeleri ilahi babalığı vurgulamaktadır" (1991: 86). Quinn'in deyimiyle, 'Hail Mary' tespihi Meryem Ana'yı diğer tüm kadınlar arasında kutsarken, Moran bu annesiz ailede kutsananın kendisi olduğunu belirtmeye çalışır (Quinn, 1991: 86). Bu nedenle, Moran'ın bu özel dua üzerindeki ısrarı, güç sahibi bir baba figürü olarak kendini gerçekleştirmesine aracı olur. Her bir tespih tanesini çekerken dile getirilen sözler, ailenin birlikteliğinin nişanı olmakla birlikte aile bireylerine Moran'ın otoritesini derinden hissettiren kolektif bir deneyim yaşatır.

⁵ Romanın başlığı, 'Ave Maria or Hail Mary' adlı Katolik tespih duasından alınmıştır. Başlığı içeren orijinal dua şu şekildedir: "Selam sana, Meryem, zarafet dolu Rab seninle. Sen kadınlar arasında kutsanmış, rahminin meyvesi olan İsa da kutsanmıştır. Kutsal Meryem, Tanrı'nın Annesi, şimdi ve ölüm anımızda biz günahkârlar için dua et. Amin". Tespih duasının tam metni için bkz.: <https://www.vaticannews.va/en/prayers/the-hail-mary.html>

Roman boyunca sıkı sıkıya tâbi olunan ritüellere ve dinî uygulamalara yapılan ince vurgu, devlet eliyle özel konuma sahip olan Katolik Kilisesi'nin İrlandalıların günlük rutinlerinin toplumsal cinsiyete dayalı aile ilişkilerini belirleyiş biçimini yansıtır. Yeni doğan devletin belirsizlikleri ve karmaşıklıklarına ek olarak, İkinci Dünya Savaşı'nın zorlukları da ülkede büyük bir sosyal dönüşümü beraberinde getirir. Savaşın ardından yaşanan siyasi anlaşmazlıkların yanı sıra, İrlanda'da sosyal ilişkiler, yaşam koşulları ve dolayısıyla erkekler, erkeklikler ve ataerkil aile yapısı üzerinde geniş çaplı yansımaları olan ekonomik bir patlama yaşanır (Hearn vd., 2006: 127). Toplumsal düzen ve ekonomik ilişkiler içerisinde kadınlar daha fazla özerklik kazanmaya başlamış, eğitim araçlarına erişimleri artmış, çeşitli mesleklere entegre olmuş ve kamusal alanda daha görünür hale gelmişlerdir. Mevcut durumda erkeklere yeni sorumluluklar ve erkekliklere farklı anlamlar yüklediğinden, çoğu erkek derinden değişen yeni İrlanda toplumunun normlarına uyum sağlamak için 'gerçek erkek kimliklerini' yeniden inşa etme ihtiyacı hisseder. Sonuç olarak, birçok erkek ve baba, tarih boyu sırf erkek olmalarından ötürü haiz oldukları ev içi iktidarları sorgulanmaya başladığında kendilerini sözde bir krizin pençesinde bulurlar. Michael Moran bu tür krizlerin alt ettiği, ailesi üzerindeki otoritesini tahkim etmekte başarısız olan, tereddütlü baba figürünün vücut bulmuş hâli gibidir. Yaşlılığında Moran, geleneksel Katolik aile reisi olarak gücünü korumaya çalışsa dahi, tüm çabaları nihayetinde hüsrarla sonuçlanır, gitgide "ulusal aile içinde tutulan kararsız konumu sembolik olarak yansıtan" yabancılaşmış bir hane reisine dönüşür (Patten, 2006: 261). Ülkesine ve mevcut toplumsal koşullara yabancılaşmasıyla zoraki geri çekilen Moran, eril otoritesinin temelini Katolik öğretilerinin harcıyla karar, ev içerisinde kontrol ve denetimin aracı olan dini ritüellere çılgınca tutunur ve Great Meadow çatısı altındaki duaların özüne abartılı vurgular yapmaya devam eder. Öyle ki, aile üyelerinin her biri, her koşulda "dualar okunmadan evden ayrılmanın kesin bir çatışmaya davetiye çıkaracağını" bilir (McGahern, 1990: 109). Tanrı adına ve dolayısıyla baba adına yapılan dinî ritüellere itaatsizlik etmek, ihlal edici bir tutum olduğundan, merhametsiz gazabın habercisi olacaktır.

Moran'ın dualara gösterdiği benzersiz özen aile bireyleri için anlamlı kılınmış olsa da yeni akrabalar için bu durum son derece gariptir. Maggie, müstakbel kocası Mark'ı Great Meadow'a getirdiğinde Mark, Moran'ın tespihati nasıl dikte ettiğini görünce şoke olur; zira "onların evinde dualar asla yüksek sesle söylenmezdi. Her çocuk, büyüme sürecinde unutulana kadar özel dualarını ederdiler" (McGahern, 1990: 136). Tespihi yüksek sesle çekebilmenin Mark'ın aileye kabulü için kritik bir sınav niteliği taşıyacağı aşikârdır. Moran'ın o geceki dualar üzerindeki "hiç bu kadar otoriter tınlamamış

olan” (1990: 136) vurgusu elbette tesadüf değildir; zira Moran’ın hayali krallığında kati suretle beklentisi, babaya mutlak tefekkür ve teslimiyetten ibarettir. Böylece Great Meadow, Mark’ın erkekliğinin ve Moranlar tarafından ‘gerçek bir erkek’ olarak kabul edilmesinin sınanacağı mekân haline gelir. Mark hiçbir zaman sıkı bir inanan olmamasına rağmen direnmez ve Moran’ın dua kurallarına boyun eğer. Great Meadow’u ziyaretlerinin hemen ardından Mark şunu söylemeden edemez: “[Bir] içkiye ihtiyacım var. [Birkaç] içkiye ihtiyacım var. [Sanki] hapisneden yeni çıkmış gibi hissediyorum” (1990: 141). Mark ile geçen geceden sonra Rose Moran’a Mark’ı nasıl bulduğunu sorduğunda, Moran’ın cevabı kesindir: “Eğer o [Maggie]’ye uygunsa, bana da uygundur” (1990: 139). Anlaşılan o ki Moran, Mark’ın otoritesine boyun eğeceğinden emin olduğundan onu “tehdit olarak görmedi ve alışılmadık derecede hoşgörülüydü” (1990: 139-140). Moran için önemli olan Mark’ın gerçek dindarlığından ziyade koşulsuz teslimiyetidir. Moran, ailecek yapılan tespih duasına sorgusuz biat ettirerek bir anlamda Mark’ı hadım etmiş olur.

Kendi önderliğinde, gayretle icra edilen tespih duaları sayesinde Moran her daim aile içerisinde ilgi odağı olmayı başarır ve “ailesinin daha büyük benliği” (1990: 12) olarak liderlik konumunu tahkim eder. Her ne zaman üzerindeki ilgiyi kaybetme kaygısı hissetse, tespih duaları imdadına yetişir. Maggie, İngiltere’ye taşındıktan sonra ailesini ilk kez ziyarete geldiğinde heyecan içinde aldığı hediyeleri sahiplerine dağıtır. Rose ve diğer çocuklar bir yandan hediye paketlerini açarken, diğer yandan Maggie’nin Londra’daki yeni hayatı hakkında sorular sormaya başlarlar. Ancak neşeli halleri pek de uzun sürmez, zira Rose’un sıcak aile birliğini korumaya yönelik olağanüstü çabasına rağmen Moran’ın tavrı herkesi rahatsız eder:

Maggie’nin yarattığı heyecan kadar fazlaydı ki Rose’un onu sohbele dahil etme çabasına rağmen Moran kendini dışlanmış hissetmeye başladı ve sıkıldı. ‘Bence tespih çekme zamanı geldi,’ dedi her zamankinden daha erken bir saatte tespihini çıkararak. Gazeteleri yere serip diz çöktüler. O gece Moran, her bir tekrarlayan kelimeyi yavaş bir netlik ve güçle telaffuz etti; sanki acı, ölüm ve insani yakarış üzerinde durmak, daha büyük bir dünyanın tüm o uçucu boşunluklarını dağıtacakmış gibi; ve insani kulluklarını kabul ettiklerinin nişanesi olan kısık sesli yanıtlar neşesini yerine getirmede (McGahern, 1990: 79).

Great Meadow’da her koşulda günlük olarak yerine getirilmesi zorunlu bir görev olan ve herkesin halihazırda kabul ettiği tespih duasının o anda alelacele okunması, Moran’ın “Maggie’nin el koyduğu ilgiyi geri kazanmaya” yönelik bariz kaygısını ifade eder (Holland, 1997). Moran duaya konsantre olmaya çalıştıkça durum daha tuhaf bir hal alır; zira “öksürükler, gazetelerin hışırtısı, masadaki

veya sandalyedeki ceket düğmelerinin sürtünmesi [Moran'ı] çileden çıkarır” (McGahern, 1990: 79). Bu, Moran'ın hane reisi olarak zamanla ihmal edileceğini yavaş yavaş fark etmeye başladığı anlardan biri olarak göze çarpar.

Öte yandan, anlatı boyunca baba merkezli ailenin kutsiyetine vurgu yapan incil referanslarının izini süren Nicholas Collins'e göre, Moran'ın despot bir baba olarak kendini gerçekleştirme yalnızca tekrarlanan tespih dualarına dayanmaz. Bir akşam, birlikte akşam yemeği yiyip tespih çektikten sonra, “bir ağ içindeki balık sürüsü gibi, Rose ve kızlar masayı toplamaya başladılar” (McGahern, 1990: 79). Collins'e göre bu sahne “ailenin kontrolünü elinde tutan bir patriyark ile kadınların pasif bir şekilde boyun eğdiği erkek egemen organizasyonunu göstermesinin ötesinde” (Collins, 2013: 118) anlamlar taşır. Collins; balık, ağ ve Kutsal Üçleme'ye yapılan doğrudan incil referansına dikkat çeker:

Ağ referansı, bize İsa tarafından sunulan incil'deki bir balık avlama analogisini hatırlatır: ‘Korkma. Bundan sonra insan yakalayacaksın’. Bu örnekteki ağ, müjdeyi yaymanın ve şu anda dışında olanları Hristiyanlığın içine dahil etmenin bir yolunu temsil eder. Bu nedenle ağ çevreleyici bir alandır, ancak sınırları yarı geçirgendir: insanlar içeri girebilmeli ve dışarı çıkabilmelidir. Ağ ve sınırları, ağın kendisinin açıklıkları nedeniyle ‘delikli’ [‘hole-y’]; aksi takdirde tam olarak çevrelemediği için ‘bütünsel’ [‘wholey’]; ve kutsal [holy] olmalıdır. Nitekim Moran'ın ailesini sadece kapalı, içsel bir alan olarak değil, aynı zamanda kutsal bir aile kılan bu özelliklerdir: Baba, Oğul, Kutsal Ruh ve Oğul'un bakire annesi Meryem'den oluşan Kutsal Aile'nin gölgeli bir versiyonu: paradoksal bir figür. Bu bütünlük ve tamamlanmışlık bu nedenle ailenin kutsallığının bir parçası olmalıdır (Collins, 2013: 118-19).

İsa'nın takipçilerine insanları Hristiyanlık âlemine davet etmek için bir ağ kurmalarını tavsiye ettiği incil analogisine paralel olarak, Moran kendi ailesi üzerinde Tanrı olarak kendini konumlandırır; otoritesini sürdürmek için bu ‘ağ’ adeta ilmek ilmek örür. Moran çocuklarını kontrolü altında tutabilmek adına onların hayatlarıyla ilgili her ayrıntıyı belirlemeye, adeta kaderlerinin ağlarını kendisi örme çabasına girişir. İyi bir kariyerin dayatılan ‘ağ’ ortadan kaldırmanın tek yolu olduğunun farkında olan Mona ve Sheila kendilerini seçkin mesleklere sahip olma hayallerine adanmışlar. Özellikle Sheila'nın tıp fakültesini kazandığını öğrendiğinde Moran büyük bir öfkeye kapılır. Aralarında bu durumu tartışırken, Moran, incil'den bir alıntıyla Sheila'nın sözünü aniden keser: “‘Hekim, önce kendini iyileştir,’ diye mırıldandı yarı duyulan bir şekilde ve dışarı çıktı” (McGahern, 1990: 88). Her ne kadar belli belirsiz bir mırıldanma ibaret olsa dahi Moran'ın küçümseyici yorumu, dönemin İrlandalı

erkeklerinin, özellikle de IRA veteranlarının güvencesiz konumunu belirten bir dipnot olarak okunabilir, zira Moran'ın düşünce silsilesi hayal kırıklığını ortaya koyar:

Sheila daha kötü bir meslek isteyemezdi. Moran'ın uğruna savaştığı ülkede 'kodaman' olanlar gerilla savaşçıları değil, rahip ve doktorlardı. Kendi kızının böyle bir konuma hak iddia etmesi tahammül edilemez bir hakaretti. En azından rahip konumu için bekârlık ve dua ile bedel ödemek zorundaydı. Doktor ise Moran'ın tüm hıncının hedefi oldu (McGahern, 1990: 88).

Moran öfkesi, dönemin İrlanda'sındaki sözde erkeklik krizlerinin iki spesifik yönünün yansımalarını taşır. İlk olarak Moran, eve ekmek getiren bir baba olarak, ekonomik gücünün 'ilahî hakkını' pekiştirdiğinin farkındadır. Eğer Sheila doktor olursa, birçok açıdan artık Moran'a ihtiyaç duymayacak ve ekonomik olarak bağımsız bir kadın haline gelebilecektir. Dahası, Moran'ın ekonomik baskı yoluyla kontrol ettiği diğer aile üyeleri için yeni bir örnek teşkil edebilir. Maggie zaten Londra'ya taşınmış, Mona muhtemelen Dublin'de uygun bir iş bulacak ve Sheila birkaç yıl uzak kalmakla beraber prestijli bir unvana sahip olacaktır. Moran giderek kendini krizin pençesinde hisseder; zira kızının sadece nefret ettiği yeni türeyen sınıfı temsil etmekle kalmayıp, aynı zamanda onu aşmasından korkmaktadır. İkinci olarak, uğruna yıllarca savaştığı ülke olan İrlanda için endişelidir. Kendisini İrlanda'nın kurucu babalarından biri olarak gören Moran, ülkesinin peyderpey terk ediliyor olmasından ötürü kaygı duyar. Gelecek nesiller daha iyi finansal fırsatlar için İrlanda'dan ayrılma konusunda hevesli, babalarının iktidarı ise apaçık tehdit altındadır. Moran'ın terk edilmesi, aynı zamanda geleneğin, baba merkezli ailenin ve devlet organizasyonunu oluşturan her bir kurumun da hadım edilmesi demektir. Neticede Moran Sheila'nın tıp fakültesine gitmesine engel olur.

Moran yaşlılığı nedeniyle zamanla güçten düşüp 'ağındaki balıklara' hükmedemez hale gelse dahi, kızların babayla olan çatışmaları ve mücadeleleri hiçbir zaman bir irade savaşına dönüşmez. Sheila'nın nadir görülen bireysel protestoları ve direnişleri bir yana, Great Meadow kadınları uzun vadede babalarına ve onun iktidar alanına tamamen teslim olurlar. Kız kardeşlere göre, "tüm farklılıkların altında, tüm evin esasen bir olduğu inancı vardı. Birlikte tek bir dünyaydılar ve dünyaya meydan okuyabilirlerdi. Bu duygudan mahrum kaldıklarında hiçbir şeydiler, dağılmış, münferit şeylerdi" (McGahern, 1990: 145). Great Meadow kadınlarının Moran'a teslimiyet ve bağlılıklarının, aralarında yapılan "ataerkil pazarlık" (Kandiyoti, 1988: 280) sonucu olduğu iddia edilebilir. Her iki taraf da aile hiyerarşisinin yerleşik ilişkilerini bozmadan karşılıklı faydalarını korumayı başarır. Örneğin, Sheila'nın doktor olma hayalinden vazgeçmesi, Rose'un Moran'ın zaman zaman kabaran öfkesine karşın

itidalini muhafaza etmesi, özellikle Luke’u anımsatması muhtemel herhangi bir imadan söz birliği etmişçesine kaçınmaları ev içi dengeleri korumak açısından önemlidir. Aralarındaki görünmez pazarlık, Moran’ın kızlarının kendilerini güvende ve üstün hissetmelerini sağlar; bu, onlara görece bağımsız hareket alanları tanısa dahi, aslen Moran’ın onları sindirmedeki başarısı olarak tanımlanabilir. Kızların baba otoritesine teslim olmaları, Moran’ın daha fazla taviz vermeden hüküm sürmesini sağlar.

2. MİLİTARİST ERKEKLİK VE KURUCU BABANIN MİRASI

Tespah dualarının haricinde, her yıl özenle tekrarlanan Monaghan Günü yemeği de babanın iktidarını tahkim ettiği, bu sayede herkesin kendisini ailenin bir parçası olarak hissettiği bir ritüeldir. Her yıl Monaghan Günü’nde panayırda kazançlı mesaisini tamamlayan McQuaid, Moran’ın liderlik ettiği IRA tümenlerinden birinde teğmen, birlikte savaştıkları günlerde silah arkadaşı, şimdilerde zengin bir tüccardır. Omuz omuza savaştıkları maziye, “McQuaid’in deyimiyle zafer günlerine geri dönmek için yılda bir kez bir araya gelirlerdi” (McGahern, 1990: 14). Geçmişteki başarılarını yâd eden veteran gaziler eski anılarını destansı bir övünme içerisinde canlandırır, kardeşliklerinin temeli olan kahramanlıklarıyla gurur duyar ve bütün geceyi birlikte geçirirlerdi. Moran ve McQuaid’in savaş sırasında, askeri organizasyonun hiyerarşik yapısındaki istikrarlı konumları nedeniyle birlikteyken kendilerini hâlâ güvende hissettikleri öne sürülebilir; zira ordular veya paramiliter organizasyonlar erkeklerin bağlarını güçlendirmeleri için uygun ortamı sağlar. Dahası, çoğu erkek hükmetmeyi, itaat etmeyi, savaşmayı, hayatta kalmayı ve müzakere etmeyi öğrendiği hiyerarşik askeri organizasyonlarda erkek olmayı öğrenir. Son derece disiplinli ve katı kurallara sahip organizasyonlar, erkeklere duygusal hassasiyetlerini ve savunmasızlıklarını gizlemeyi öğretir. Sertlik ve güç ödüllendirilirken, zayıflık ve şefkat cezalandırılır ya da aşağılanır. Dolayısıyla militarist disipline ayak uydurabilme yetisi ve kahramanlık erkeğin idealize edilen normlarını imler. Böylece “erkeklik savaşı şekillendirir, savaş da erkekliliği” (Cockburn, 2007: 249). ‘Erkek’ olmanın ne anlama geldiğini ve neleri gerektirdiğini öğretme sürecinde savaşçı veya militarist erkeklikler belirli ‘eril değerleri’ sürekli biçimde yeniden üretir. Pek tabii bu değerler silsilesi genellikle ordu ve paramiliter yapılar gibi homososyal ortamlarda tanımlanır. Özellikle savaşçı veya militarist erkeklikler, fiziksel güç, cesaret ve saldırganlık gibi özellikleri vurgularken empati veya duyarlılık gibi geleneksel olarak kadınlıkla ilişkilendirilen nitelikleri küçümseme ve kınama eğilimindedir. Bu sosyalleşme sürecinin hem bireysel savaşçı/asker olarak hem de bir bütün olarak erkekler ve toplumun geneli için önemli sonuçları olabilir. Bir yandan, savaşçılar/askerler arasında zihinsel ve duygusal esenlikleri için hayati önem taşıyabilecek bir yoldaşlık ve grup kimliği duygusu

yaratabilirken, diğer yandan, zararlı basmakalıp yargıların güçlenmesine ve erkekliğin şiddet pratikleri gibi yıkıcı etkilerinin sürdürülmesine de yol açabilir; bu da belirli bir toplum içerisinde hem erkekler hem de kadınlar için olumsuz sonuçlar doğurabilir.

Benzer şekilde, devrimci İrlanda'da milliyetçi siyaset erkeklik ideallerine göre tasarlandığı için sıkı bir hiyerarşi içinde erkekler tarafından sergilenen militarist erkekliklere ince bir vurgu yapıldığı aşikârdır (Beatty, 2016: 163). O dönemde erkeklik ideolojisi, kadınların artık kendilerine yer bulamadığı hâkim siyasi söylemin can alıcı bir parçası hâline gelmiştir. Moran ve McQuaid'in militarist öğretilerle inşa ettikleri eril kimlikleri, Monaghan Günü boyunca her sene tekrarladıkları savaş anılarında gün yüzüne çıkar: “nehir kenarındaki talim seansları [...] ilk pusu [...] güvenli evler arasında gece yürüyüşü [...] infazlar [...] arkadaşların ölümü [...] yağmur, çamur, rutubet [ve] bazı adamlar için ölmenin ne kadar korkunç bir ağır iş olduğu” (McGahern, 1990: 14-16), övünç dolu kahramanlık anlatılarıdır. Sergiledikleri kahramanlıklar, İrlandalı erkeklerin ülkelerini, ideallerini, özgürlüklerini, kadınlarını ve çocuklarını kurtarabilecekleri muazzam erkeklik performanslarının parçasıdır. Moran ve McQuaid'in militarist kahramanlığa öykünerek tazeledikleri otoriter erkeklik performansları İngiltere'nin sömürge pratiklerinin mirasıdır. İrlandalı savaş gazileri “işgalcilerin onlarla alay etme ve ‘gerçek’ erkek olma yeteneklerini sorgulama girişimlerini reddetmek için baskın sömürgeci erkeklik modellerini benimserler” (Andersen ve Wendt, 2015: 8). Sömürgeciliğin amansız bir ataerkil sistem olarak miras kalması nedeniyle birçok İrlandalı erkek ev yaşamlarında kendilerini ‘işe yaramaz’ hissetmiş ve İngiliz sömürgecilerinin gerçekçi kopyaları olarak hanelerinde despot yöneticilere dönüşmüşlerdir. Nitekim McQuaid ve Moran'ın dünyasında, ailelerinde liderlik rolleri üstlenebilecek bağımsız kadınlara yer yoktur. Adeta acımasız tiranlara dönüşen her iki adam da ev içi alanlarda kadınlar üzerinde baskı kurma hususunda birbirleriyle yarışır. Yemek yiyip uyumak dışında nadiren evde olan McQuaid o anlarda yalnızca hizmet ve itaat bekler: “‘Çayı getir. Botları boya [...] Kahrolası yaka nerede? [...] Sonra günlerce giderdi [...] Günlerce süren huzurdan sonra kapı çarpılarak açıldı: ‘Burada bir kamyon adam var [...] Masayı kur [...] Lanet olası açlıktan ölüyoruz!’” (McGahern, 1990: 13). Siyasi ve sosyal güçten yoksun kalan Moran ve McQuaid ‘iktidarsızlıklarını’ ailelerini baskı ve kontrol altında tutarak telafi etme derdine düşerler. Kadınlar evde adeta hizmetçi gibi muamele görürler, gün boyu sözlü şiddete ve hakaretlere maruz kalırlar. Ayrıca geleceklere, sanki sadece takas edilecek cinsel objelermiş gibi tartışılır. McQuaid “[b]u kızlar çiçek açıyor. Elma bahçelerini iyi çitlesen iyi olur, yoksa Ekim'e kadar elmasız kalırsın” (1990: 11) dediğinde Moran aldırış etmez ve bu mesnetsiz sözleri hakaret kabulünden ifadeler olarak değerlendirmez. Fakat

McQuaid, bu son ziyaretinde, Moran'ın kutsiyet atfettiği ve doğrudan erkekliğini tahkim ettiği değerlere dil uzattığında işler değişir. Kahramanlık, Katolikliğe bağlılık ve milliyetçiliğe atıfta bulunan İrlanda savaştı erkeklik özelliklerine tutunan Moran, hâlâ bir zamanlar uğruna savaştıkları eski ilkelere özlem duymaktadır: “Şimdi ülkeye bak [...] Kendi çıkarları için koşturan bir grup dar görüşlü gangster. Hiç olmasaydı daha iyiydi” (1990: 18). McQuaid, “ülkenin her şeye rağmen [onların] olduğunu [ve] belki bir sonraki grubun, [onların] takılıp kaldığı büyücü ve dolandırıcı karışımından daha iyi olacağını” savunduğunda (1990: 18), Moran öfkeyle itiraz eder ve sertçe cevap verir: “Rahipleri bu işin dışında tut” (1990: 18). Moran için McQuaid mucizevi bir şekilde iş dünyasında başarılı olan, fakat bağımsızlık için verdiği tutkulu mücadeleyi unutmaya hazır, dini inançlarını ve değerlerini kaybeden apolitik bir kuklaya dönüşmüştür. Sığır ticaretine başladığında McQuaid'e borç para veren Moran'dır; ancak şimdi daha zengin ve daha güçlü olan McQuaid, ticarete büyük bir başarı gösterdiği için “yıllar içinde yavaşça kendine ait kıldığı otoriteyi, Moran'inkini aşmış bir otoriteyi” hissettirmeye başlar (1990: 18). McQuaid, savaş sonrası İrlanda'nın değişen koşullarına hızla ayak uydururken Moran, hayal kırıklığı içinde önceki konumunda sıkışıp kalır.

Moran, McQuaid üzerindeki hegemonyasının sonsuza kadar sürmeyebileceğinin farkına varır. Benzer bir şekilde, Fidelma Ashe bize, “savaşçı erkekliğin güç ve kontrolle olan ilişkilerine rağmen, toplumun genelinde hegemonik olmayabileceğini [çünkü] hegemonik statünün militarizm veya siyasi şiddetle uğraşan erkeklere otomatik olarak verilmediğini” hatırlatır (2019: 97). Ashe'in tespiti, Moran'ın erkeklik krizini en iyi şekilde özetlemektedir; zira savaş bittiğinde Moran için Great Meadow dışında hükmedecek uygun bir alan yoktur. Moran'ın sivil yaşamı eski gücünü gölgelemekte ve erkekliğini tehdit etmektedir. Aslen Moran'ı hayatta tutan savaşın kendisiyken, mevcut düzen onun adına sembolik bir hadım edilme anlamına gelmiş ve geriye acı bir hayal kırıklığı kalmıştır. Moran, savaş sonrası veteranlara ödenen emekli maaşını reddederken, McQuaid “Sana ne veriyorlarsa al. Paranın rengini asla sorgulama” (McGahern, 1990: 20) der. McQuaid için, “[b]u dünyada para olmadan var olamazsın. Ve asla başka bir dünya olmayabilir” (1990: 20). Moran, McQuaid'in bir zamanlar ikisinin de savunduğu idealleri yavaş yavaş kaybettiğini, sorumsuz bir kapitaliste dönüştüğünü ve dini inancını kaybettiğini düşünür. Bardağı taşıran son damla ise McQuaid'in Moran'ın baba evini terk eden Luke'tan bahis açması olur. Oğlanın Great Meadow'u ansızın terk edip Londra'ya göçtüğünü öğrenen McQuaid, sözde Moran'ı telkin etmek için, Luke'a övgüler düzer: “Gençler kendi bildiklerini okurlar, Michael. Her neyse, Luke'u her zaman sevmişimdir. Çok dürüst ve adam gibi adamdır” (1990: 13). Luke'un ayrılışı Moran için “açık bir yara gibi” (Cronin,

1992: 171) sızladığından, McQuaid bu ‘yarayı’ kaşdıktan hemen sonra Moran kendini iyiden iyiye savunmasız hisseder ve oldukça öfkelenir. Bu tam da Moran’ın hâlâ mutlak hakimiyet kurabileceği bir güvenlik bölgesine, yani ailesine sığınmaya karar verdiği zamandır: “Yıllar sonra en eski ve en iyi arkadaşını kaybetmişti ama bir bakıma arkadaşlıktan her zaman nefret etmişti; aileler önemli olandı [...] Rose Brady ile şimdi evleneceğini daha büyük bir berraklıkla gördü” (McGahern, 1990: 22). Bu satırlardan da anlaşılabilir gibi, Moran’ın Rose Brady ile evlenme konusundaki aniden depreşen arzusu McQuaid’in provokasyonu ile tetiklenir; zira Great Meadow’un gücünü koruyabileceği tek yer olabileceğini fark eder.

3. POLİTİK BİR HAMLE OLARAK BABAYA İSYAN, ÇATIŞMA VE UZLAŞMA

Eleştirel erkeklikler perspektifinden yürütülen çalışmaların kahir ekseriyeti, “babaların toplumsal cinsiyete dair kalıp yargıları annelerden daha fazla, özellikle de oğulları üzerinde tahkim etme eğiliminde olduklarını” öne sürer (Adams ve Coltrane, 2005: 234). Babalarından belirli davranış kodlarını edinen oğullar, erkekliklerini kanıtlamak için babalarından onay almaya ihtiyaç duyarlar. Dolayısıyla “babaların gerek varlıkları gerekse yoklukları ile oğulları üzerinde muazzam etkileri vardır” (Whitehead, 2021: 93). Baba sembolik olarak oğul için belirli ‘eril’ davranış setlerini sergilemesi açısından rol model işlevi görür. Erkeklikler ve farklı babalıklar biyolojik gerçeklerden ziyade erkeklerin sürdürmeye çalıştığı sosyal inşaları imler. Böylece kendileri için en etkili modeller olmalarından ötürü, oğullar çoğunlukla erkekliğe giden yolda otorite ve gücü babalarından miras almayı öğrenirler. Oğullar iktidarı paylaşmak için ya babalarıyla uzlaşırlar ya da kendi iktidarlarını kurmak adına onlara meydan okurlar.

Moran ve oğulları arasındaki gerilimin belirli bir tarihsel bağlamda baba/oğul arasındaki ilişkilene biçimlerini yansıttığı öne sürülebilir, zira Moran’ın aile içi iktidar mücadelesi şüphesiz oğulları Michael ve Luke ile olan ilişkisi üzerinden incelendiğinde karmaşık bir hal alır. Kız kardeşlerinin aksine, Michael ve Luke babalarının otoritesini aşmak için mücadele eder. Baba/oğul arasındaki gerilim, her iki tarafın da kendi erkekliklerini inşa etme kaygılarının bir sonucu olarak okunabilir. Kadınları ‘kutsal ağına’ hapsedemedeki başarısına rağmen, Moran dini değerlerle bezenmiş erkeklik değerlerini oğullarına asla aktaramaz. Ne Michael ne de Luke hiçbir maneviyata sempati göstermez; aksine, babalık yasalarını ihlal eden dünyevi zevklerin hırslı tüketicilerine dönüşürler. Bir bakıma, Moran ve oğulları arasındaki süregelen çatışmalar çocukların babanın düzeninde tutulması için kurulan ‘kutsal ağı’ yırtıp atmayı

başarmaları nedeniyle alevlenir. Oğulların dini kuralları reddetmeleri, seküler hayatlar yaşama istekleri, baba yarasını çığnediklerinin ve dolayısıyla Moran'ın erkekliğine doğrudan bir tehdit olduklarının nişanesidir. Aralarındaki çeşitli tartışmalardan ve çatışmalardan sonra Michael babayla müzakere eder ve uzlaşır; ancak Luke, babanın iktidarını tamamen reddeder.

Moran'ın, İrlanda Cumhuriyeti'nin mikrokozmosu olarak okunabilecek Great Meadow'da kurduğu otoritenin temelinde, Katolik öğretisiyle özdeş hâle gelmiş 'sert erkek' kültürü yatar. İrlanda Cumhuriyeti'nin kuruluş aşamasından itibaren idealize edilen 'sert erkek' imajının ardında ülkenin sosyal, ekonomik ve politik koşullarının izleri sürülebilir. Ekonomik araçlarını dönüştürmeden önce, esasen bir tarım ülkesi olan İrlanda'da kırsal yaşama ve iş birliğine uygun aile yapısına belirgin bir önem atfedilirdi. Her şeyden önce, ulusal belleklerinde Büyük Kıtık anlatılarının yer etmesi nedeniyle yoksulluk ve açlık korkusu olan İrlandalılar için toprakla uğraşmak, tarımsal üretim ve sürdürülebilirlik gibi kavramlar bağımsızlık sonrası dönemde de ana gündemi oluşturmaktaydı ve 'kırsal köktencilik', aile kurumunu ve pek tabii ulusu bir arada tutmak adına son derece mühimdi (McCullagh, 1991: 205). Ülke genelinde erkekler, aile geçimini sağlamak için iyi tarım yapan, güçlü ve çalışkan bireyler olmak zorundaydı (Hearn vd., 2006: 38). Böylece fiziksel güç ve kol emeğini imleyen 'sert erkek' kültürü, dönemin hegemonik erkeklik normlarının yapı taşını oluşturmaktaydı.

1922'de kazanılan bağımsızlık savaşından İrlanda Cumhuriyeti'nin ilanı olan 1937 senesine kadar geçen uzun yıllar ulus kimliğini inşa etme çabaları üzerinden sancılı politik mücadelelere sahne oldu. Yeni anayasaya öncülük edecek de Valera, 1927'de Temsilciler Meclisi'ne seçilmesinden itibaren son derece etkili bir muhalefet yapmakta ve Tam Bağımsız Cumhuriyet hedefinin ulusun refahı ile mümkün olabileceği kanaatindeydi. Kendi kendini var eden, hane geçimini sağlamakla kalmayıp ülke ekonomisine güç verecek 'sert erkek' kültürünün inşası seçim kampanyalarının temelini oluşturmaktaydı. İngiltere'nin süregelen ekonomik dayatmalarından sıyrılmak için eve ekmeç getiren erkeklerin 'ücretli kölelerden' ziyade kırsal İrlanda'da kendi başlarına çalışabilecekleri üreticiler olmaları elzemdi. Bu sayede "sağlam, kendi kendine yeten çiftçi" imajı hegemonik erkekliğin en temel özelliği olarak sunuldu (Barr vd., 2019: 11). Ekonomik bağımsızlıklarının birincil kaynağının toprakları olduğu ve "dolayısıyla İrlandalı erkeklerin ulusal aşağılanmalarını ancak toprağa erişimlerini güvence altına alarak telafi edebilecekleri" inancı giderek yaygınlaştı (Beatty, 2019: 157). Tarımsal erkeklik üzerinden inşa edilecek ulus bilinci hem gurur hem de gelecek nesiller için refah kaygısını ortadan kaldıracak bir umut kaynağı olacaktı. Dahası, kilisenin bireysel çaba ve kas gücünün aile birliğini sağlama açısından ehemmiyetini aşılama konusundaki eşzamanlı girişimi, kırsal İrlanda'daki güçlü

erkeklerin ve babaların yüceltilmesine katkı sundu (Cusack, 2001: 230). Toplumsal belleğe kazanmış kıtlık endişesi ve ailenin önemine vurgu yapan dinî kodlar, erkekleri aile üyeleriyle birlikte çiftçilik yapmaya teşvik etmiştir. Esas olarak küçük toprak sahiplerinden oluşan kırsal İrlandalı aileler, çiftliklerini oğullarının yardımıyla yönetmek zorundaydılar; zira feodal düzen pratiği olarak “toprağın alt bölümlere ayrılması ve desteklediği kalabalık aile yaşam tarzı artık bir ekonomik seçenek değildi [ve dolayısıyla] yerini çekirdek aile etrafında örgütlenen bir miras sistemine bıraktı” (McCullagh, 1991: 205). Bundan böyle, kırsal kesimlerdeki çekirdek ailelerin, gelecek refahları için topraklarını işlemeyi sürdürebilmek adına oğullarına güvenmeleri gerekiyordu. Toprağı belirli bir oğula bırakma görevini baba üstlendiğinden, aile içinde babaya, yani erkeğe, başka bir iktidar biçimi atfediyordu (Ni Leime vd., 2022: 2). Erkekler oğullarını babanın toprağını nesiller boyu koruyup ailelerini kollamaları için yetiştirecekti.

‘Sert erkek’ kültürünün vücut bulmuş hâli olan Moran, bağımsızlık savaşının ardından Great Meadow’a çekilir ve maharetli bir çiftçi olarak tüm aileyi besleyebilmesinden ötürü kendisiyle gurur duyar. Dış dünyadan soyutlanmış Moran’ın temel gayesi, mevcut düzeni korumak ve oğullarını gelecekteki ailelerine yetebilecek erkekler olarak yetiştirmektir. Bir defasında çiftlik işlerini yapmaya son derece gönülsüz olan Michael’a ‘gerçek bir erkek’ olarak neleri başardığını izah eder: “Aile burada yetiştirildi. Sanırım her şey tamamen doğru yapılmadı ama ışığımız yettiğince elimizden geleni yaptık. Kimse aç kalmadı. Kimseden bir şey istemedik” (McGahern, 1990: 136). Moran, ‘gerçek bir İrlandalı erkeğin’ ailesini beslemek için güç ve irade kazanması gerektiğinden emindir: “İrsi olarak fakirlik veya kıtlığa dair derin korkuları” (1990: 68) olduğu için Moran, ağır işleri reddeden, bunun yerine birkaç evcil hayvan ve çiçek beslemeyi tercih eden Michael’i yeterince erkek olmamakla suçlar:

‘Sanırım yakında kendine bir etek alacaksın.’ ‘Pantolon çok daha kullanışlı,’ diyerek bunu bir gülümsemeye savuşturabildi. ‘Havuç gibi bir şey yetiştirsen bir anlamı olurdu. O çiçekleri yiyebilmen için daha çok zaman geçmesi gerekecek’. ‘Bakması eğlenceli.’ ‘Bakmak seni bu dünyada pek ileri götürmez,’ dedi Moran. Ancak çocuğun cevap niteliğindeki kafa sallamasında, gönüllü kölelikten başka bir şey olarak görmediği Moran’ın işine karşı eşit bir küçümseme gizliydi (McGahern, 1990: 65).

Michael içten içe kendi erkekliğinin tahkiminin babasının kutsadığı değerlerin çignenmesiyle mümkün olabileceğini düşünür. Babasının dayattığı dini ritüellere ve yaşam biçimine açık bir muhalefet sergilemese de içki ve evlilik dışı cinsel ilişki gibi dünyevi zevklerle gizliden gizliye ilgi duyar. Maggie’nin deyimiyle, “etek giydiği sürece kiminle olduğu umurunda olmayan” (1990: 132) Michael’ın dünyevi zevklere düşkünlüğü babasının hâkimiyetine karşı

'erkeklğini' kanıtlanma yönünde örtülü bir mücadele olarak değerdendirilebilir. Michael'ın erkeklğini kanıtlanma çabası, kız kardeşlerinin Great Meadow'u ziyaretleri sırasında hep birlikte gittikleri dans partisinde açığa çıkar. Gece boyunca, "Moran kızlarının hiçbirini içmedi. Michael'ın erkekler arasında hareket etmesindeki özgüvenden olduğu kadar içki içmesinden de şoke oldular. Küçük kardeşleri onlar fark etmeden büyümüştü" (1990: 101). Michael için Great Meadow'un dışında keşfedilecek koca bir dünya vardır ve o, diğer erkekler arasında kendine yer açmak için yarışmaya heveslidir. Michael elinde içkisiyle çalım satarken, "kız kardeşlerinin onaylamayan bakışlarını yakalayarak kadehini onlara doğru kaldırdı ve salondaki kadınları süzmeye başladı" (1990: 101). Michael, abartılı erkeklik performanslarıyla babasının katı Katolik ahlakını baltalamaya hazırdır. Nell Morahan ile salondan ayrılan Michael, 'erkeklğe' doğru attığı ilk adımla gurur duyar; zira bu adımdan sonra kız kardeşleri "onu artık bir çocuk olarak göremezlerdi [çünkü] on beş yaşındaydı ve dünyaya hükmediyordu" (1990: 103). O gece Michael ilk cinsel ilişkisini yaşar. Babasına duyduğu gerçek bir korku ve dehşetten mustarip olsa da, Michael'ın Nell Morahan ile yaşadığı kaçamak, Moran'ın kutsal ağından sıyrılıp bağımsızlığını kanıtlanmanın nişanesi olur.

Erkeklğini kanıtlanma çabasının yanı sıra Michael'ın Nell ile olan ilişkisi, "1920'lerden 1970'lere kadar ülkenin siyasi, ekonomik, sosyal ve cinsel dönüşümünün" bir sonucu olarak çağdaş İrlanda'nın yeni sosyal koşullarını özetler (Wall, 1999: 305). Babasının aksine, Michael'ın nesli, İrlanda tarihinde Kilise'nin cinselliğe dair katı tutumunun sorgulandığı bir döneme denk düşer. Daha kesin bir ifadeyle, Katolik Kilisesi'nin üreme, evlilik ve ev içi roller gibi meselelere uzun süre doğrudan müdahale etmesi İrlanda halkının cinsellik konusunda sessiz kalmasına yol açmış; öyle ki, karı/koca arasında bile cinsellik açıkça zikredilemez hale gelmişti. Birincil amacı üreme ile ilişkilendirilen cinsellik haz amaçlı ifa edildiğinde ahlak dışı kabul edilmiş ve bu nedenle doğum kontrolü Katolik Kilisesi tarafından kısıtlanmıştı. Michael ve Nell, Moran'ın otoritesinin temel meşruiyet kaynağı olan Katolik değerleri evlilik dışı cinsel ilişkiyle yerle bir ederler. Strandhill'e yaptıkları günlük gezi sırasında tekrar sevişirler; bu sahne son derece canlı bir şekilde tasvir edilir:

Yüksek kum tepeleri arasındaki bir çukurda yağmurluklarını yere serdiler ve ayakkabılarını fırlattılar. Sonra Nell yarı diz çökmüş halde iç çamaşırını çıkardı ve ısınmak için ona sokuldu. Michael, hazzın şiddetli dürtüsüne rağmen, ilk gecelerinde Nell'in ona gösterdiği gibi nezaketle ve biraz çekingen bir halde pantolonunu uyluklarına kadar indirdi ve yavaşça Nell'in içine girdi. [...] Üçüncü defa Michael'i içinde hissettiğinde Nell artık kendi zevkini öncelemeye hazırdı ve Michael sırasını beklemeyi

öğrenebilmişti. Nell öyle kudretli ve kendinden emindi ki Michael bir an korktu. Keyif çılgınlıkları atarken Nell Michael'ı kalçalarından sertçe kavradı ve onu hareket etmeye zorladı; bittiğinde gözlerini açtı ve elleriyle yüzünü tutarak Michael'ın anlayamadığı hızlı, minnettar bir öpücük verdi. Zayıf güneş tepelerinde duruyordu. Rutubetli soğuğu hissederek giyindiler, ayakkabılarındaki ve yağmurluklarındaki kumları silkeleyip kıyıya geri indiler. Tüm o boş kumsalda koşturan tek bir köpek dahi yoktu, sadece gelgit çizgisinde ağır ağır yürüyen birkaç kuş vardı ki gelgit artık plajın çok daha yukarısına gelmişti. Tamamlamakla kendilerini ahlaki olarak yükümlü hissettikleri bir yolculuğa çıkmışlar gibi, karşı noktadaki harabeye dönen kiliseye kadar tüm yolu geri yürüdüler (McGahern, 1990: 105).

Michael ve Nell'in tutkulu sevişmeleri, pek tabii, Katolik Kilisesi'nin baskılarına karşı apaçık bir başkaldırıdır. Evlilik dışı olması bir yana, böylesine şehvet dolu birlikteliğin harabeye dönmüş "çatısız kilise" (1990: 106) önünde yaşanmış olması heyecanlı çift için oldukça sıradandır ve özel bir anlam ifade etmez. Ayrıca harap kilisenin altındaki kayaların arasında "birkaç berrak havuz vardı, havuzlarda çok sayıda minik canlı vardı ama mahsur kalmış balık yoktu" (1990: 106). Kilisenin sınırları, dikte ettiği ahlaki kodlar, artık 'kutsal ağlardan sıyrılmış balıklar' için bir anlam ifade etmiyor; iktidarı kadınların özgürlüklerini sınırlamaya kâfi gelmiyordu. Dahası, sevişme anında Nell'in kendi zevkini önceleyerek Michael'i yönlendirmesi dikkatlerden kaçmaz. Michael, Nell tarafından kontrol edildiğini hissettiğinde neredeyse şoke olur. Michael'in yaşadığı kısa süreli şok, Nell Morahan'ın, bağımsızlık mücadelesinin başında erkeklerle birlikte sorumluluk alan, ilerleyen süreçte evlerine çekilmeye zorlanmış, kendilerine ofis işleri ya da geri hizmet alanları gibi görünüşte daha hafif görevler verilen, yeni anayasanın ardından ise neredeyse tamamen marjinalleştirilmiş İrlandalı kadınlara dair kanıksanan kalıp yargıların fevkalade uzağında konumlanmasından kaynaklanmaktadır.

Uzun yıllara yayılan İrlanda Bağımsızlık Mücadelesi sırasında verilen örgütlü mücadelenin farklı aşamaları birlik ve beraberliği tahkim etmek, inancı diri tutmak ve direnci kadim kılmak adına çeşitli ideolojik söylemleri beraberinde getirmişti. Özellikle silahlı mücadeleyle belirli kazanımlar elde etmiş olan IRA'nın ideolojik yapısında, fiziksel cesaret, zihinsel güç, fedakârlık arzusu ve kahramanlık gibi hipererkekliğin kendine has kodları baskın hâle gelmişti (Redmond, 2021b: 135). Örgüt içerisinde 'sömürgeciye' karşı savaşmak bir 'erkeklik görevi' olarak lanse edilmiş; erkekliklere yapılan ideolojik vurgu, esasen erkeklerin ülkelerini 'tecavüzcü sömürgecilerden' kurtarmak için hipererkeklik özellikleri taşımak zorunda oldukları iddiasına dayandırılmıştı. Sömürgeci İngiltere'nin 'erkekliğine' kafa tutmak ancak daha sert erkek olmaya, dolayısıyla

şiddete çok daha yatkın olmaya bağlıydı, zira İrlanda'ya tarih boyunca sömürgeci İngiltere tarafından boyun eğdirilmesi, İrlandalı erkeklerin 'kadınılaştırılması' ile eşdeğer tutulmuştu (Beatty, 2016: 164). Böylece, sömürgeci İngiltere ile sömürgeleştirilen İrlanda arasındaki savaş, erkeklerin erkekliklerini kurtarmak için savaşmak zorunda oldukları bir mücadele alanıydı: "Kan dökülmesini nihai bir dehşet olarak gören ulus [erkekliğini] kaybederdi" (Goldstein, 2003: 275). İrlandalı savaşçılar için düşmanı alt etmek, kesinlikle 'gerçek' bir erkek olmak; dolayısıyla cesaret, saldırganlık, şiddet, sertlik, dayanıklılık, özgüven ve özbilinç ile donanmış olmak demektir.

Kas gücünün, şiddetin, saldırganlığın ve acımasızlığın kutsandığı, gücün erkek olmakla özdeşleştirildiği dönemler kadınların bilinçli şekilde marjinalleştirilmesini beraberinde getirir. Nell Morahan'ın Moran ailesinin tüm bireylerini adeta felce uğratması tam da bu yüzdendir. Moranların öteden beri yukarıdan baktığı, babaları günlük tarım işlerinde çalışan, kardeşleri okulda başarısız, fakir ve umutsuz Morahanların en büyük kızları, kasabada, Dublin'de ve o günlerde halasının yanına göç ettiği New York'ta çeşitli işlerde çalışıp tüm ailesine yardım edebilecek ve gönlünce gezip eğlenebilecek kadar para kazanan Nell Morahan, bağımsız ve şaşırtıcı biçimde özgüvenli haliyle, Michael'e sadece cinsel ilişkiden nasıl zevk alınacağını öğretmekle kalmaz, aynı zamanda kendi zevkinin de sınırlarını zorlar. Nell'in tecrübesi ve cinselliğe karşı tutumu, Katolik İrlanda'nın saflığını temsil etme konusunda çaresiz bir sorumlulukla yükümlü kılınan kadın imajına mutlak bir tezat oluşturur. Ayrıca bu durum, erkekliğin güç, özerklik ve iktidarı imlediği, kadınlığın ise faillikten yoksun olmasının beklendiği cinsiyet normlarıyla çelişir. Michael ve Nell'in terk edilmiş, çatısı uçmuş, köhne kilisenin önünde sevişmeleri, yine kilise tarafından kendilerine iktidar bahşedilen erkeklerin güçten düşerken kadınların cinsellik konusunda eşzamanlı olarak özgüven kazanmasını işaret etmesi bakımından son derece çarpıcıdır. Ancak Moran'ın kuşağı hâlâ kilisenin sözde iktidarını görmeye isteklidir. Moran, Rose'u aynı yere gezmeye götürdüğünde, "arazinin kenarındaki eski mezarlığın ortasındaki çatısız kiliseye ulaşmadan geri döndüler. [...] Moran, Rose'a 'Yerel halk ölülerini hâlâ oraya gömüyor,'" (McGahern, 1990: 60) diyerek kilisenin çöküşüyle yüzleşmeyi bir şekilde reddettiğini ima etmiş olur. Moran için kilise ve temsil ettiği değerler hayatlarında hâlâ vazgeçilmez bir yer tutar.

Uzun vadede Michael, Luke'un aksine, Moran'ın otoritesini kabul eder, Great Meadow'a düzenli ziyaretlerini gerçekleştirir ve çiftlik işlerine gönüllü olarak yardım eder; bu durum onun boyun eğdiği babasının otoritesini devralma umuduyla onayını alma çabası olarak okunabilir. Babasını 'yenmeyi' başaramayan Michael, Moran ile uzlaşma yollarını arar. Evden kaçmasına ve yeni

fırsatlar aramasına rağmen babasıyla daha fazla çatışmaktan kaçınır ve “[o]ğul ile baba arasındaki tüm eski dertler unutulur” (McGahern, 1990: 142). Luke’u babasını ziyarete ikna etmeye çalıştığında suç ortaklığı açığa çıkar: “Babamız şimdi iyi. Yaşlandı. Artık hiçbir şey yapamaz [...] Sanırım her şeye rağmen o ihtiyar pisliği bir nevi seviyorum” (1990: 147). Michael’in Moran’a duyduğu örtülü sempati, gitgide yaşlanan babasının iktidarını devralabilmek için Moran’ın onayına duyduğu ihtiyaçtan kaynaklanır. Bir defasında eve dönüş yolunda “insanların kendilerini bir araya getirdikleri o zayıf yolda, devam eden varlığının bir işareti için, tanınmak için Great Meadow’a bak[an]” (1990: 147) Michael’in babasının hüküm sürdüğü Great Meadow’da bir erkek olarak geçerliliğini kanıtlamak için iş birliğine duyduğu ihtiyaç dikkatlerden kaçmaz.

4. POLİTİK BİR İHANET OLARAK BABAYA İSYAN VE GÖÇ

Michael babayla olan hiyerarşik ilişkisinde kendini yeniden konumlandırabilirken, Moran’ın uğruna savaştığı dinî bağlılık, ulusal aidiyet ve ataerkil aileye saygı gibi değerlerin bir nevi antitezi olan Luke mesafeli kalmaya devam eder (Liddy, 1999: 119). Luke için Great Meadow’da yaşayabilmek, gelecekte orada hüküm sürmek, simgesel olarak dini, kırsal ve militarist kodların geçer akçe olduğu erkeklik normlarını benimseme anlamına gelir. Dolayısıyla babasının temsil ettiği değerleri elinin tersiyle iten Luke kendi erkekliğini tahkim edebilmek adına İngiltere’ye göçer. İrlanda ve İngiltere arasındaki kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkiler incelendiğinde, ilkinin hayatın çeşitli alanlarında algılanan bir yetersizlik/aşağılık duygusuyla ikincisine tâbi kılındığı fark edilebilir. Toplumsal cinsiyet perspektifinden ele alındığında ise, İrlandalı erkekler genel olarak beyaz erkeklerin imtiyazlarından yararlanabilseler de özellikle İngiliz erkeklerinin tarihsel hâkimiyeti nedeniyle sıklıkla marjinalleştirilmişlerdir. İrlanda’nın sömürge tarihinde görülebileceği üzere, İrlandalı erkekler kendi ülkelerini yönetecek kadar ‘erkeksi’ bulunmamışlardır; zira erkeklik otorite, güç, akıl ve rasyonalite gibi temel nitelikleri içermektedir. Egemen İngilizler ile boyun eğdirilen İrlandalılar arasında hüküm süren etnik ve mezhepsel farklılıklar, Anglo-İrlanda öznesinin popüler kültür ve medya araçlarında basmakalıp semboller aracılığıyla erkekliklerinden mahrum bırakılmış özneler olarak temsil edilir.

İrlandalıların olumsuz kalıplara hapsedilmesinin temelinde uzun yıllar boyunca siyaseten ve ekonomik olarak maruz kaldıkları, dönem dönem ciddi biçimde derinleşen krizlerin yattığı aşıkârdır. İngiltere’nin kitlesel sanayileşmesinden hemen sonra, birçok göçmen işgücü olarak büyük şehirlere ve kasabalara taşınmış, bunlar arasında İrlandalılar sayıca önemli bir yer tutmuştur. On sekizinci yüzyılın ortalarından yirminci yüzyılın ilk on yılına kadar İrlanda’nın Britanya’ya göç tarihini belgeleyen Donald M. MacRaild’in tarihsel verilerle ifade

ettiği üzere, İrlandalı göçmenler konut, inşaat, yol yapımı, ulaşım ve madencilik açısından Britanya'nın altyapısı için hayati önem taşımış, pamuk fabrikalarında, imalathanelerde ve tarım işlerinde çalışmışlardı.⁶ İrlandalıların Britanya'daki ekonomik ve kültürel ilerlemenin farklı alanlarına katkıda bulunduğunu belgeleyen MacRaild'e göre "İrlandalı yerleşimciler olmasaydı, sanayileşen Britanya'nın büyük şehirleri yaşamak ve çalışmak için hâlâ sefil ve sağlıksız yerler olurdu" (1999: 156). Fakat ana yurtlarından ayrı, daha da önemlisi, ülkelerinin asırlar boyu mustarip olduğu krizlerin baş müsebbibi olan ülkede canla başla çalışan İrlandalı göçmenler hem İngilizler hem de geride bıraktıkları soydaşları tarafından marjinalleştirilir. Uzun süredir İrlanda'yı sömürgeleştirmiş olan İngiltere'ye göç etmek, bağımsızlık sonrası dönemde göçmenlerin "hain, açgözlü veya vatan haini olduklarını iddia eden yaygın siyasi retoriğe" göre İrlandalı erkeklerin erkeklğine doğrudan bir tehdit oluşturmaktaydı (Redmond, 2021a: 205). Böylece, dönemin siyasi retoriği İngiltere'ye göç eden erkeklerin kendilerini ve atalarını erkeklikten mahrum bırakacakları söylemini dolaşıma soktu. İrlanda milliyetçiliğinin hâkim söylemi, İngiltere'ye göç edenlerin neoliberal düzende seküler araçlarla inşa edilen 'İngiliz kimliğini' benimseyerek 'sert erkek' imajını kaybedeceklerini; dahası, İrlanda'yı İngiltere için terk etmenin babalarının İngilizlere karşı verdiği savaşı boşa çıkarmakla kalmayıp, düşman yurduna göçle tarih boyu verilen mücadelede mağlubiyeti kabul etmiş olacaklarını vurgulamaktaydı. Bu sayede, yeni neslin İngiltere'ye göç etmesi geride kalanlar için erkekliklerini yitirmenin ve büyük bir aşağılanmanın nişanesi olacaktı.

Öte yandan Luke için Moran'ın boyunduruğu altında Great Meadow'da kalmak bir erkek için asla kabul edilemezdi; zira "[s]adece kadınlar babayla yaşayabilirdi" (McGahern, 1990: 133). Luke'a göre baba otoritesi 'kadınılaştırma' aracından başka bir şey değildi. Buna karşılık "Michael, daha kadınılaşmış karakteri nedeniyle Moran'a uyum sağlayabildi" (Robinson, 2017: 149). Luke Great Meadow'da hadım edilme korkusuyla gözlerini Londra'ya, kent kültürü içerisinde özümşenen yeni erkeklik normlarına çevirir. Luke'un iktidar ve 'gerçek erkeklik' tanımı despot bir baba olma hevesinden ziyade ekonomik refahı ifade eder. İngiltere'de 'erkeklğini' kanıtlar ve artık babasının iktidarını miras almaya ihtiyaç duymaz. Londra'da bir inşaat şirketinde işe giren Luke, çalışkanlığıyla kısa sürede kendini kabul ettirir ve eski evleri satın alıp modern dairelere dönüştürdükleri renovasyon işine ortak olur. Kariyer yolu son derece semboliktir; öyle ki baba merkezli ataerkil aile hayatının sembolü olan büyük eski

⁶ Ayrıca, İrlandalı göçmenlerin savaş sonrası Britanya'daki yaşam koşulları hakkında Edna Delaney'in *The Irish in Post-War Britain* (1999) adlı eseri incelenebilir. Oldukça kapsamlı şekilde hazırlanan kitabında yazar evden ayrılma ve Britanya'ya uyum temalarının yanı sıra sömürge sonrası bağlamda İrlandalılar ve İngilizler arasında devam eden çatışmaları ele alır.

evleri modern kent yaşamına uygun apartman dairelerine dönüştürürler. Bir şekilde erkeklik ve babalığın eski normlarını yapı söküme uğratan Luke, kendi erkekliğini kentli, orta sınıf değerleri üzerinden inşa eder. Babasından bahis açıldığında öfkeyle haykırır: “Ya ben deliyim ya da o” (McGahern, 1990: 146). Gizliden gizliye oğlunun yasını tutan Moran için başarısızlığının nişanı olan Luke babasına dair her türden mirası bütünüyle reddeder: “Babamı kendim seçmedim. O da beni seçmedi. Elimde olsaydı o adamla tanışmayı kesinlikle reddederdim” (1990: 144). Zaman içinde aile üyeleri arasındaki tüm çatışmalar çözülürken, Moran’ın tek hırsı Luke ile uzlaşmaktır. Moran çaresizce Luke’un er ya da geç eve dönmesini ve babalık yarasını kabul etmesini bekler. Ancak Luke ne Great Meadow’u ziyaret eder ne de Moran ile herhangi bir uzlaşma belirtisi gösterir.

Luke’un babasına karşı isyanı, İrlanda Özgür Devleti’nin kurucu babalarının vücut bulmuş hâli olan Moran’ın antitezi hâline gelmesinde gerçek özünü bulur. Ülkesini İngilizlerden kurtarmak için savaşan babasının evinden ayrıldığında, Luke yalnızca babayı terk etmekle kalmaz, onu İngiltere’deki bir hayat uğruna terk etmiş olur. Dolayısıyla babanın reddi tüm değerlerle olan bağların kalıcı biçimde terk edilmesi anlamına gelir. Luke’un itaatsizliği, yeni nesil İrlandalı erkeklerin artık kendilerini ülkenin muhafazakâr ve kısıtlayıcı ortamıyla sınırlamaktan çok uzakta olduklarını gösterir. Ülkeye, dine ve aileye sadık kalmak artık kurucu babaların oğulları tarafından dikkate alınmayacaktır. Nihayetinde, eski bir IRA lideri olan Moran, bağımsız, Katolik bir İrlanda için geçmişte verdiği mücadelenin nafile olduğunu fark eder. Moran’a göre Luke’un aileden ayrılması, uğruna uzun süre fedakârlık yaptığı değerlere karşı isyan ve sadakatsizlik ile yüzleşmesine vesile olur. Belki işin en acı yanı ise şudur: “Luke kendini bir tür İngiliz’e dönüştürüyordu” (McGahern, 1990: 148). Bu, Moran’ın yüzüne tokat gibi çarpan sarsıcı bir tespittir: “‘Bunun karşılığında ne aldık?’” (1990: 5) diye sorar ağır bir tonda. “‘Bir ülke, eğer onlara inanırsan. Birkaç İngiliz yerine en üst kademelerde kendi adamlarımızdan bazıları. Kendi ailemin yarısından fazlası İngiltere’de çalışıyor. Bütün bunlar ne içindi? Her şey bir kandırmacaydı’” (1990: 5). Luke’un evi terk edişinin akabindeki ilk Noel yemeğinde oğlu ortalarda görünmediğinde Moran hakarete uğradığını düşünür ve kendini bir çıkmazın içinde bulur:

‘Noel için geleceğini ya da bir mektup yazacağını düşünürsün ama tek bir kelime yok, kendinden başka kimseyi düşündüğü yok,’ dedi; ve aynı saatte İngiltere’de Luke’u nasıl bir alanın çevrelediğini hayal etmeye çalıştıklarında bu durum zihinlerine derin bir gölge düşürdü ama bunu hayal edemediler. Bu karanlıkla yüzleşmeye çok benziyordu (McGahern, 1990: 35).

Moran ve diğer tüm aile bireyleri için ürkütücü olan geleceğin nasıl biçimleneceğine dair hissettikleri belirsizlik, yüzleşemedikleri korkunun ve nefretin karanlığını uyandırır. Oysa geleneğin imkân sunduğu güvenli anlar Moran ailesini sağlam tutan kolonların çimentosu gibidir. Great Meadow'a çekildiği günden beri “zamanın içinde duygusal olarak donmuş, otoriter ama savunmasız olan konumunu tehdit eden değişimlere zarafetle uyum sağlayamayan” (Sampson, 1993: 217-18) Moran şimdilerde geçmişin karanlık dehlizlerinde yitip giden erkekliğini anılarla diriltmeye çabalar.

Ancak sonunda Moran, irrasyonel eril şovenizmine kurban gider. Kadınlar arasında ‘yeterince erkek’ kalmaya yönelik son mücadelesi, militarizmle yoğurulmuş erkekliğinin grotesk bir parodisidir. Moran’ın yiten erkekliğini kanıtlama eğilimi, hiçbir sebep yokken bir küçük kargayı öldürdüğünde alay konusu olur. Bir sabah bir silah sesi duyulduktan sonra, “pijamalarıyla açık pencerede duruyordu, elinde av tüfeği, dışarıdaki ön tarlaya bakıyordu; orada siyah bir karga lekesi, dışbudak ağacının altındaki beyaz zeminde yatıyordu” (McGahern, 1990: 7). Bir zamanlar kahraman bir gerilla lideri, tüfeği erkekliğinin amblemi olan Moran, artık komik pijamalarıyla adeta karikatürize edilir, tüfeği ise içinde tek bir mermi bile olmadan duvarda asılıdır. Tüm güç araçlarını kaybeden Moran sefalet içinde vefat eder ve kuşağının erkeklerinin bir zamanlar gururla temsil ettiği tüm nitelik ve değerlerle birlikte gömülür. Moran’ın cenazesi, belirli semboller aracılığıyla ülke için farklı bir geleceğin kehaneti gibidir. Cenazesinde sadece iki yerel politikacı “gizleyemedikleri bir aşağılamayla” görünür (1990: 183) ve tabutu “solmuş üç renkli bir bayrak” ile örtülüdür (1990: 183). Defin işlemi, modası geçmiş ve kendine has geleneklerin, inancın, sosyal ve ekonomik koşulların sonuna gelindiğini; başka bir deyişle, “İrlanda’nın kendini yeniden icat ettiği” (Kirby vd., 2002: 1) bir devri işaret eder.

Giriş bölümünde belirtildiği gibi *Amongst Women*, John McGahern’in yaşamı boyunca şahit olduğu gelişmelerin, kendi dünya görüşü ile Katolik İrlanda arasında ve kendisi ile babası Frank McGahern arasında bir uzlaşma sağlama yönündeki bireysel çabası olarak da okunabilir. *The Dark* romanının yayınlanmasının ardından zındık ilan edilen, işinden kovulan ve ülkesini terk etmek zorunda kalan yazar hayatının sonraki döneminde bir şekilde tüm bu meselelerle uzlaşma arayışına girer. Kurgusal metinleri, bir mültecinin “İrlanda bağımsızlığının gerçekleriyle yaşadığı ebeveyn hayal kırıklığından ve aile ile toplumun otoriter baskıcılığından sağ çıkmaya” çalıştığı bir atmosferde sesini bulmasını sağlamıştır (Sloan, 2009: 219). Babayla ve İrlanda kimliğine atfedilen eski değerlerle olan vahim çıkmazlarını çözmek, sekülerleşmiş çağdaş İrlanda’da daha fazla umut ve barış sağlayacaktır. *Amongst Women*’ın yayımlanması Frank McGahern’in ölümünden çok sonra olmasına rağmen, romandaki baba figürü

şüphesiz kendine has bir mevcudiyete ve etki alanına sahip olur. McGahern'in babası, "ilişkilerinin karmaşıklığını ve onu ifade etme eylemini güçlü bir şekilde düşündüren" ve yazarın kendisine musallat olan bir hayalet haline gelir (Sloan, 2009: 220). Yazarın babasıyla olan ilişkileri öylesine karmaşıktır ki onu asla tam olarak anlayamadığını itiraf eder; zira babası "öylesine değişken, şiddetli, benmerkezci, çok yüzlüdür" (Sloan, 2009: 226). Öyleyse, John McGahern'in kendisini ortasında bulduğu dini yasa ve babalık yasasına yönelik belirsiz mesafe arasında paralellikler aranabilir. McGahern ve kardeşleri annelerinin ölümünden sonra uzun süre babalarıyla birlikte yaşamak zorunda kalırlar. Aynı çatı altında yaşadıkları ev baba şiddetinin ve katı dinî dayatmaların merkezi olur. Bir röportajında itiraf ettiği gibi, o günler "Katolikliğin her şeyi domine ettiği günlerdi. [...] Otorite babacıydı. Gökyüzündeki Baba Tanrı, Roma'daki Papa, evde her gece tespih çeken baba" (Collinge ve Vernadakis, 2003: 7-8). McGahern'in anlatılarında, hiçbiri gerçek şefkat ve sempati içermeyen babaların varlığı açıkça fark edilebilir, böylece ataerki ve babalığın yazarın kurgusal metinlerinde neden daimî bir ilgi alanı haline geldiği gün yüzüne çıkar. Özellikle *Amongst Women*'da, McGahern ataerkinin gücünü yapı sökümüne uğratmakta ve çağdaş dünyada tarihsel erkekliğin ve babalığın Katolik temsilinin ne kadar güvencesiz olabileceğini gözler önüne sermektedir. Bu iki önemli öznenin, yani Katoliklik ve dini telkinlerle güç kazanan şiddete yatkın babası arasında, McGahern iktidar ilişkilerinin kadınlar lehine değiştirilebileceği alternatif bir alem arar.

Erkek bir yazar olarak John McGahern, bir yandan çağdaş İrlanda'da kendini yeniden konumlandırma olasılığına kafa yorarken, diğer yandan kadınların toplumda eşit haklar kazanma potansiyelini kurgusal metinlerinde masaya yatırır. Özellikle *Amongst Women* romanı, erkeklerin hâkimiyetine meydan okumaya ve muhtemelen kendi istismarcı babasından öç almak için sembolik bir araç olarak zayıflamış Moran'ın merkeze alındığı bir anlatı sunmaya çabalar. Roman neredeyse başladığı yerde biter. Her iki uç da kadınlar iktidarı devralmaya hazır görünürken, Moran'ın çöküşüne parmak basar. Hikâye, yaşlanan aile reisinin o anki düşkünlüğünü belirten iğneleyici bir yorumla açılır: "Zayıfladıkça, Moran kızlarından korkmaya başlamıştı" (McGahern, 1990: 1). Ailesine, özellikle de kadınlara uzun süre zulmeden Moran, ürkek ve zavallı bir hâlde kalmıştır. Yine de romanın sonuna doğru Moran'ın kendiyile hesaplaşmasına tanık olunabilir. Son günlerinde Moran, hasta yatağından kaçmaya ve Greak Meadow'un arkasında uzanan çayırlarda dolaşmaya başlar: "Şimdi kaçmak istiyordu; evden, odadan, iyileşmesi konusundaki ısrarlarından, hastalığından kaçmak" (1990: 178). Moran yaşlandıkça eril gücü her geçen gün zayıflamaktadır. Yaydığı korku ve nefret yerini hayal kırıklığına bırakır. Bir yandan, etkili bir patriyark olarak geçmişteki 'şanlı günlerini' özlemekte, öte

yandan, “[g]üven dolu bir hayatın ortasında ne kadar muazzam bir ihtişamın parçası olduğunu hiç fark etmediği” gerçeğini kabul etmektedir (McGahern, 1990: 179). Kademeli olarak Moran inanç ve şüphe arasındaki belirsiz konumunu ortaya koyar. Daha önce belirtildiği gibi, dua etme konusundaki ısrarı asla otantik bir eylem olmamış; bir bakıma iktidar ve tahakküm kurma arzusuyla motive edilmiştir. Ölümüne yaklaştığını hissettikçe şüphesinin bir yansıması olarak günah çıkarmanın geçerliliği hakkında Rose ile daha açık bir şekilde konuşur:

‘Daha ölümden korkmayan bir rahiple tanışmadım. Bunun ne anlama geldiğini düşünüyorsun?’ dedi Rose’a. ‘Belki de bu yüzden rahip oluyorlar.’ ‘Bunun onlara ne faydası var?’ ‘Cennetteki yerlerini bu şekilde garanti altına alıyorlar.’ ‘O zaman ölmekten korkmamaları gerekir.’ ‘Sanırım herkes korkar.’ ‘Eğer vaaz ettikleri şeye inansalardı, korkmamaları gerekirdi. Kim biliyor ki zaten? Kimin umurunda?’ (McGahern, 1990: 179).

Moran’ın gücünü kaybetme konusundaki bariz hüsrani ve hayal kırıklığı ölüm döşeginde açığa çıkar: “‘Neden dua etmiyorsunuz?’ diye sorduğunda, sanki yaşamının elinden kayıp gittiğini biliyormuş gibidir” (McGahern, 1990: 180). Rose ve kızlar tespih çekmeye başlarlar; sıra Maggie’ye geldiğinde Moran son nefesini verir. Moran’dan duyulan en son kelime oldukça manidardır: “Kes sesini!” (1990: 180). Liam Harte’a göre bu anlamlı sahne, Kurtz-vari bir aydınlanmayı temsil etmektedir. Son nefesinde Moran, “kadınların otoriteyi devralmasının, onun bu kadar uzun süredir başat retorik silahı olan tespihin kontrolünü ele geçirmeleriyle sembolize edilmesine” dayanamaz (Harte, 2014: 63). Moran’ın cenazesinden sonra Rose ve kızlar “mezarlıktan yavaşça ayrılırken her adımla güç kazanıyor gibiydiler” (McGahern, 1990: 183). Bu sayede McGahern, Moran’ın ölümünün akabinde iktidarın kadınlarda olacağını ima ediyor olabilir, zira Great Meadow’da zulmüyle müstesna Moran’ın yerini Rose ve kızları alacaktır.

Siyasi bağlamda Moran’ın ölümü bir dönemin sonunu simgeler. *Amongst Women* Moran’ın son günleriyle başladığı ve ölümünden kısa bir süre sonra bittiği için Eamonn Hughes, romanın aynı zamanda “İrlanda’daki siyasi bir neslin ölümü” üzerine olduğunu iddia eder (2005: 151). Hughes ayrıca Moran’ın acımasız bir otoriteye sahip olduğu Great Meadow’un, İrlanda’nın bir metonimisi olduğunu; Moran’ın yerini kızlarının almasının ve romanın başlığından son sözlerine kadar uzanan karmaşık toplumsal cinsiyet ilişkilerinin, neredeyse Mary Robinson’ın başkanlığındaki 1990’lar İrlanda’sı için kurgusal bir hazırlık olduğunu savunmaktadır (Hughes, 2005: 151). Eamon de Valera’nın çağdışı, eril siyasetinin ete kemiğe bürünmüş hali olan Moran’ın ölümünden sonra kadınlar iktidarı devralmaya hazırdır; bu da Robinson’un 1990 Aralık ayında Cumhurbaşkanlığı’na seçilmesini çağrıştırmaktadır. Hükümetteki güç merkezinin değişmesi, geleneksel aile yapısında kısmi dahi olsa değişimleri tetikleyebilir ve

kadınların uzun süredir erkeklere atfedilen geleneksel rolleri üstlenmesine yol açabilir. Benzer şekilde romanın son satırlarında Sheila, ailesindeki erkekler hakkında son bir yorum yapar: “‘Şu erkeklere baksanıza. Bir grup kadına benziyorlar. Fırlama Michael’ın Sean ve Mark’ı güldürme şekline bakılırsa, bir danstan geliyorlar sanırsın” (McGahern, 1990: 186). Sheila’nın son sözleri, çağdaş İrlanda’da toplumsal cinsiyet ilişkileri açısından sosyal yapının bir ölçüde iyileştiğini yansıtmaktadır.

5. SONUÇ

İrlanda Özgür Devleti’nin ilk yıllarında kırsal İrlanda’ya bir bakış sunan, büyüleyici bir roman olan *Amongst Women* erkekler, erkeklikler ve babalık konularına dair geniş bir yelpazede ele alınabilecek meseleleri irdeler. Hikâye Moran ve tüm aile üyelerinin karşılaştığı zorluklar etrafında örülür. İrlanda’nın zamanla solmaya yüz tutan geleneklerini somutlaştıran otoriter bir baba olarak tasvir edilen Moran, iktidarını ailesi üzerinde acımasızca kullanmaya yeltenir. Tüm aileyi kontrol etmek için Katolik öğretilerini ve şiddetin farklı biçimlerini eşzamanlı olarak araçsallaştırır. Bu sırada her aile üyesi babanın varsayılan gücüne direnmek için kendine has yollar bulur. Bir yandan, Great Meadow’daki kadınlar sessizliği ve feragati savunma ve direncin ince biçimleri olarak kullanırlar. Öte yandan, baba ve oğulları arasındaki ilişki oldukça belirgin bir ayrışma içindedir. Moran’ın mutlak otorite ve şiddetle inşa edilmiş eril kimliğinin temsili, Michael ve Luke ile olan ilişkisini karmaşıklaştırmaktadır. İlki babadan uygun erkeklik tavırlarını müzakere edip elde ederken, ikincisi babasının alanını erkekliğine bir tehdit olarak algıladığı için reddeder. Roman boyunca ataerkil iktidarın doğuştan gelen bir imtiyaz değil, manipüle edilebilen, dönüştürülebilen ve değiştirilebilen bir performans olduğu fark edilebilir. Öte yandan, yazı boyunca Katolik kilisesinin çöküşüne ilişkin olarak bahsedilen tartışmalara eş zamanlı olarak, İrlanda için ‘Kelt Kaplanı’ olarak adlandırılan 1960-1990 yılları arasındaki dönemin hemen ardından yeni erkeklik inşaları ortaya çıkmıştır. Kelt Kaplanı dönemi, İrlanda’nın ekonomik refaha ulaşmaya başladığı ve başta genç nesil olmak üzere birçok İrlandalı erkeğin mobilize olduğu bir dönüm noktasına işaret eder. Kelt Kaplanı dönemi sırasında ve hemen sonrasında, eskiden İrlanda dışında yaşayan çoğu erkek, yeni yabancı yatırımlar ve iş fırsatları sayesinde tersine göç etmeye ve tarım dışı işlerde çalışmaya başlamıştır. Böylece, daha özgüvenli ve ekonomik açıdan bağımsız bir erkek imajı yaygınlaşmış, geleneksel İrlanda erkekliği ile toprak arasındaki tarihsel bağ kopmuş ve ‘sert erkek’ ideali yavaş yavaş silinmiştir. Genç neslin mobilizasyonu, iş alanlarındaki yenilikler ve mesleklerdeki çeşitlilik, normatif toplumsal cinsiyet ilişkilerinde benzeri görülmemiş bir değişimi pekiştirmiştir; zira daha önce Kilise tarafından engellenen kadınlar ücretli işlerde yer almaya başlamış, kamusal alanda daha

görünür hale gelmiş ve aile gelirine katkıda bulunmuşlardır. Ailelerdeki çift gelir geleneksel aile tipini dönüştürmüş ve genç erkekler, ister istemez, yeni, daha esnek erkeklikler inşa etmişlerdir. Erkeklerle ve erkekliklere dair tartışmaya açılan yeni tavırlar sadece İrlanda gençliğiyle sınırlı kalmamış, komşu ülkelerin küreselleşme ve neoliberal politikalarıyla da yakından ilişkilidir. Nihayetinde, *Amongst Women*, ataerkil iktidarın performatif doğasına ve direniş ile iğdiş edilip meydan okunabileceği fikrine ışık tutmaktadır. Bu nedenle roman, 'Büyük Ev Romanı' anlatısını altüst etmekte, İrlanda'daki günlük hayatın başat belirleyicisi olarak Katolik Kilisesi'nin azalan gücünü yansıtmakta ve yazarın çaresizce aradığı merhum babayla uzlaşma aracı olarak işlev görmektedir.

KAYNAKÇA

Adams, Michele ve Scott Coltrane (2005), "Boys and Men in Families: The Domestic Production of Gender, Power, and Privilege" Michael S. Kimmel, Jeff Hearn ve R. W. [Raewyn] Connell (Der.), *Handbook of Studies on Men and Masculinities* (Thousand Oaks, CA: Sage): 230-49.

Andersen, Pablo Dominguez ve Simon Wendt (2015), "Introduction: Masculinities and the Nation" Pablo Dominguez Andersen ve Simon Wendt (Der.), *Masculinities and the Nation in the Modern World: Between Hegemony and Marginalisation* (New York: Palgrave Macmillan): 1-18.

Ashe, Fidelma (2019), *Gender, Nationalism and Conflict Transformation: New Themes and Old Problems in Northern Ireland Politics* (New York: Routledge).

Barr, Rebecca Anne, Sean Brady ve Jane McGaughey (2019), "INTRODUCTION" Rebecca Anne Barr, Sean Brady ve Jane McGaughey (Der.), *Ireland and Masculinities in History* (London: Palgrave Macmillan): 1-19.

Beatty, Aidan (2016), "Masculinity and Nationhood in the East Clare By-Election, 1917", *Eire-Ireland*, 51 (3-4): 141-54.

Beatty, Aidan (2019), "Fianna Fail's Agrarian Man and the Economics of National Salvation" Rebecca Anne Barr, Sean Brady ve Jane McGaughey (Der.), *Ireland and Masculinities in History* (London: Palgrave Macmillan): 155-175.

Cockburn, Cynthia (2007), *From Where We Stand War: Women's Activism and Feminist Analysis* (London: Zed Books).

Collinge, Linda ve Emmanuel Vernadakis (2003), "John McGahern – b.1934.", *Journal of the Short Story in English*, 41 (1): 1-14.

Collins, Nicholas (2013), “[L]ike a shoal of fish moving within a net’: King Lear and McGahern’s Family in *Amongst Women*” Raymond Mullen, Adam, Bargroff ve Jennifer Mullen (Der.), *John McGahern: Critical Essays* (Bern: Peter Lang): 113-36.

Cronin, John (1992), “John McGahern’s ‘Amongst Women’: Retrenchment and Renewal”, *Irish University Review*, 22 (1): 168-76.

Crotty, Patrick (2005), “‘All Toppers’: Children in the Fiction of John McGahern”, *Irish University Review*, 35 (1): 42-57.

Cusack, Tricia (2001), “‘A Countryside Bright with Cosy Homesteads’: Irish Nationalism and the Cottage Landscape”, *National Identities*, 3 (3): 221-238.

de Valera, Eamon ve Maurice Moynihan (1980), *Speeches and Statements by Eamon de Valera 1917–1973* (Dublin: Gill and Macmillan).

Dillon, Michele (2014), “The Difference between Irish and American Catholicism” Tom Inglis (Der.), *Are the Irish Different?* (Manchester: Manchester University Press): 110-121.

Gramsci, Antonio (1992), *Selections from the Prison Notebooks* (New York: International Publishers).

Goldstein, Joshua S. (2003), *War and Gender: How Gender Shapes the War System and Vice Versa* (Cambridge: Cambridge University Press).

Harte, Liam (2014), “House Arrest: John McGahern’s *Amongst Women*”, *Reading the Contemporary Irish Novel 1987 – 2007* (New York: John Wiley and Sons): 51-74.

Hearn, Jeff, Keith Pringle, Marie Nordberg, Iva Šmídová, Ursula Müller, Elzbieta H. Oleksy, Emmi Lattu, Teemu Tallberg, Harry Ferguson, Voldemar Kolga ve Irina Novikova (2006), “Academic Research” Hearn, Jeff ve Keith Pringle (Der.), *European Perspectives on Men and Masculinity: National and Transnational Approaches* (New York: Palgrave MacMillan): 23-53.

Hearn, Jeff, Keith Pringle, Marie Nordberg, Iva Šmídová, Ursula Müller, Elzbieta H. Oleksy, Emmi Lattu, Teemu Tallberg, Harry Ferguson, Voldemar Kolga ve Irina Novikova (2006), “Home and Work” Hearn, Jeff ve Keith Pringle (Der.), *European Perspectives on Men and Masculinity: National and Transnational Approaches* (New York: Palgrave MacMillan): 117-137.

Holland, Siobhan (1997), *The Question of Gendered Voice in Some Contemporary Irish Novels by Brian Moore and John McGahern* (PhD Dissertation) (England: The University of Leeds).

- Hughes, Eamonn (2005), “‘All That Surrounds Our Life’: Time, Sex, and Death in ‘That They May Face the Rising Sun’”, *Irish University Review*, 35 (1): 147-163.
- Kandiyoti, Deniz (1988), “Bargaining with Patriarchy”, *Gender and Society*, 2 (3): 274-290.
- Kirby, Peadar, Luke Gibbons ve Michael Cronin (2002), “Introduction”, Kirby, Peadar, Luke Gibbons ve Michael Cronin (Der.), *Reinventing Ireland: Culture, Society, and the Global Economy* (London: Pluto Press): 1-21.
- Liddy, Brian (1999), “State and Church: Darkness in the Fiction of John McGahern”, *New Hibernia Review*, 3 (2): 106-121.
- Liston, Katie (2014), “The GAA and the Sporting Irish” Tom Inglis (Der.) *Are the Irish Different?* (Manchester: Manchester University Press): 199-211.
- Mac an Ghail, Mairtin ve Chris Haywood (2014), “Being Irish and Male in Britain” Tom Inglis (Der.), *Are the Irish Different?* (Manchester: Manchester University Press): 144-155.
- MacRaild, Donald M. (1999), *Irish Migrants in Modern Britain, 1750-1922* (London: Palgrave Macmillan).
- Maher, Eamon (2010), “Holding a Mirror Up to a Society in Evolution: John McGahern” M. Wright, Julia (Der.), *A Companion to Irish Literature, Volume One & Two* (New York: Blackwell Publishing): 248-62.
- McCullagh, Ciaran (1991), “A tie that blinds: family and ideology in Ireland”, *Economic and Social Review*, 22 (3): 199-213.
- McGahern, John (1965), *The Dark* (London: Faber and Faber).
- McGahern, John (1990), *Amongst Women* (London: Faber and Faber).
- McGahern, John (1994), *The Collected Stories* (Vintage).
- McGahern, John (2005), *Memoir* (London: Faber and Faber).
- McGahern, John (2007), “Wheels”, *Creatures of the Earth: New and Selected Stories*. (London: Faber and Faber).
- McKeown, Kieran (1998), “Fathers in a Time of Change” Kieran McKeown, Harry Ferguson ve Dermo Rooney (Der.), *Changing Fathers? Fatherhood and Family Life in Modern Ireland* (Cork: Collins Press): 13-42.

Murphy, Mike (2000), "John McGahern", Ni Anluain, Cliodhna (Der.), *Reading the Future: Irish Writers in Conversation with Mike Murphy* (Dublin: Lilliput Press): 137-155.

Ni Leime, Aine, Margaret O'Neill ve Michaela Schrage-Früh (2022), "Wedded to the Land? Representations of Rural Ageing Masculinities in Irish Culture and Society", *Journal of Aging Studies*, 63 (1): 1-7.

Patten, Eve (2006), "Contemporary Irish Fiction." John Wilson Foster (Der.) *The Cambridge Companion to the Irish Novel* (Cambridge: Cambridge University Press): 259-276.

Rafferty, Oliver (2021), "The Catholic Church in Irish Studies" Fox, Renee, Mike Cronin ve Brian O'Conchubhair (Der.), *Routledge International Handbook of Irish Studies* (London: Routledge): 260-270.

Redmond, Jennifer (2021), "Brave Enough to Fight? Masculinity, Migration and the Irish Revolution", *Irish Studies Review*, 29 (2): 193-211.

Redmond, Jennifer (2021), "Masculinities in Revolutionary and Post-Revolutionary Ireland", *Irish Studies Review*, 29 (2): 131-141.

Robinson, Richard (2017), *John McGahern and Modernism* (London: Bloomsbury).

Sampson, Denis (1993), *Outstaring Nature's Eye: The Fiction of John McGahern* (Washington: Catholic University of America Press).

Sloan, Barry (2009), "'In My Father's House': Renegotiations of Boyhood in Life Writing by John McGahern, Ciaran O'Driscoll, Dermot Healy, and Ciaran Carson", *Eire- Ireland*, 44 (1): 218-241.

Quilty, Aileen (2020), "'Take Me to Church': Sexual Citizenship and Spatial Justice in Ireland" Fischer, Clara ve Aine Mahon (Der.), *Philosophical Perspectives on Contemporary Ireland* (London: Routledge): 51-70.

Quinn, Antoinette (1991), "A Prayer for My Daughters: Patriarchy in 'Amongst Women'", *The Canadian Journal of Irish Studies*, 17 (1): 79-90.

Wall, Eamon (1999), "The Living Stream: John McGahern's 'Amongst Women' and Irish Writing in the 1990s", *Studies: An Irish Quarterly Review*, 88 (351): 305-314.

Whitehead, Stephen (2021), *Toxic Masculinity: Curing the Virus, Making Men Smarter, Healthier, Safer* (London: AG Books).